

Paraphrases of Ovid's Tristia

By

Josiah Meadows

[*Ovidius: Tristia I.I.1-22*]

O mi parve liber, ibis in urbem sine me! Ei mihi, quod tecum venire non possum. Eas, sed incultus, sicut decet esse exulis huius. Non eris ornatus colore purpureo, quod non decet luctus. Cornua candida non geres in fronte. Tantummodo libri felices ornantur his rebus, decet te esse memorem fortunae meae. Nec tibi pudeant liturae. Ille qui eas videt sentiat me lacrimavisse. Eas, liber, atque salutes grata loca meis verbis. Dices populo me vivum esse, sed negabis me esse salvum. Vivo tantum quod sinit deus. Caveas, ergo, ne dicas res quae non sunt necesse.

[*Ovidius: Tristia I.1.81-107*]

Confiteor me quoque timere fulmina Iovis, quae iam sensi. Puto cum tonitrum auditur, me peti infesto igne. Quicumque Argolica fugit de classe Capherea, semper ab Euboicis vela retorquet aquis. Et cum navis mea fulgure percussa est semel, noluit umquam redire locum. Cave ergo, liber, atque timida mente aspice omnia quae te saepiunt, ut satis tibi sit a media plebe legi. Dum Icarus petit altiores partes caeli alis suis infirmis, nomen novum dedit aquis. Difficile hinc est dicere utrum remis utaris, an aura. Et res et locus tibi dabunt consilium. Si poteris tradi vacuo, si omnia tibi mitia videbis, si ira fregerit vires suas: siquis erit qui tradat te dubitantem, et timentem adire, et ante tamen pauca loquatur, adi. Pervenies illuc luce bona dominoque felicior ipso, atque mala nostra leves. Namque ea vel nemo, vel qui me vulneravit solus Achilleo tollere more potest. Tantum ne noceas, dum vis prodesse, videto. Nam in animo nostro, spes minor est quam timor: quaeque quiescebat, ne ira mota iterum saeviat, et tu sis altera causa poenae, cave. Cum tamen in nostrum penetrare fueris receptus, contingeris domum tuam, scrinia curva, et fratres illic ex ordine positos videbis.

[*Ovidius: Tristia I.11.1-22*]

Omnes litterae quae in hoc libro inuenies tempore sollicito viae factae sunt. Tremebam propter frigora mensis Decembri, dum scribebam has lineas. Postquam bimarem Isthmum superavimus, altera navis conscendenda erat. Credo Cycladas Aegaeas admiratas esse me carmina scribere dum murmurabat mare. Ipse admiror ingenium meum non amisisse tantis fluctibus maris et animi. Hoc studium carminis scribenti appellatus stupor sive insania, omnia sollicitudo mea est mollita hac cura carmina scribendi. Saepe ego incertus iactabar ab Haedis nimborum, saepe Steropes pontus minax erat sidere, atque custos Atlantidos Ursae aut Auster hauserat Hyadas aquis seris: saepe pars maris intus erat; tamen carmina mea scribebam. Nunc quoque striduunt funes contenti Aquilone, et in modum tumuli aqua concava surgit. Ipse gubernator manus ad caelum sustulit precibus inmemor artis, opem exposcit.

[*Ovidius: Tristia I.2.1-16*]

Precor vos, di, ne destruat is partes huius cumbae, quae iam solvuntur. Quaeso ne subscripseritis irae Caesaris Augusti. Quidam deorum alios adiuvere solent, quidam vero adversi. Vulcanus inimicus Troiae fuit, dum Apollo cum Troianis fuit, dum Pallas eos destruere temptabat. Oderat Saturnia Aenean, Turnumque amavit. Aeneas tamen salvus fuit numine Veneris. Ferox Neptunus saepe solebat Ulixem petere, Minerva saepe erripuit patruo suo ab insidiis. Nunc tamen perdo vocabula mea, quod, dum loquor, os impletur fluctibus. Notus terribilis iactat quod dico, atque preces prohibet meos ad deos pervenire.

[*Ovidius: Tristia I.2.75-93*]

Ego non navigo per totum mare studiosus mutandi merces et pecuniam faciendi: neque peto urbem Athenas quam antea petivi, neque Alexandriam peto ut videam delicias Nili. Quisnam credere possit me velle faciles ventos? Tellus Sarmatis est quo navicula mea it. Obligor ut fera litora Ponti tangam; queror quodque sit fuga tarda a patria. Nescio utrum Tomitas visurus sim, quo facio viam exilem per preces meas. Seu mecum statis, di, retinete tantos fluctus, atque numina vestra prona sunt naviculae nostrae; seu estis contra me, advertite me iussae terrae; pars est supplicii mei in regione. Quid hic facio? Ferte mea carbassa rapidi venti. Cur mea vela volunt fines Ausonios petere? Hoc non fuit consilium Caesaris. Non fuit eius consilium hoc mihi facere.

[Ovidius: *Tristia* I.3.63-86]

Uxor in aeternum vivo mihi viva negatur, et domus dulcesque partes, amicos quos amavi quasi fratres essent mei, o mihi Thesea pectora iuncta fide! Te complector cum possim: fortasse numquam amplius licebit. Nec mora, relinqua imperfecta verba sermonis. Complectens omnes meos amicos. Dum loquor et flemus, prima lux Lucifer tetigit caelum. Non aliter dividor quam si ipsa membra mea relinquam. Sic Mettius doluit cuius corpus ab equis distractum est in contrarias partes. Tum vero, clamor et gemitus meorum ortus est, pulsantque pectora nuda manibus maestis. Tum autem, uxor graviter tenens umeros meos, haec verba miscuit meis lacrimis: 'Non potes se hoc modo dividere, simul ibimus hinc:' inquit 'te sequar, atque coniunx exul ero profugi. Mihi facta est via, et ultima terra me capit: accedam rati sicut parva sarcina. Ira Caesari te iubet patriam relinquere, me – pietas. Haec pietas erit mihi Caesar.

[Ovidius: Tristia I.3.89-103]

Egredior, *sine illud erat funere ferri*, squalidus atque barba hirta sordidaque. Narratur uxorem propter maximam dolorem sensam amisisse, cecidisse, et procubuisse humi per breve tempus. Surrexit gelidis membris crinibusque pulvere opertis. Comploravit deos Penates desertos saepeque vocabat nomen viri avolsi. Narratur eam non minus dolere quam si vidisset corpora liberorum maritique ardentia super altos rogos. Mori cupiebat atque periendo sensus ponere, *respectuque tamen non periisse mei*. Vivat et absentem quod sic fata tulerunt. *Vivat ut auxilio suo sublevet*.

[*Ovidius: Tristia I.4.1-10*]

Custos Erymanthidos ursae tingitur oceano, suoque astro turbat mare. Findimus mare Ionium, sed non sponte. Eu mihi! Quantis ventis aequora increscunt, et harena fretis eruta ex imis fervet. Fluctus ne minor quam mons pulsat imagines deorum. Pineae texta magnum sonum edunt pulsu, funis gemit ipsaque navicula malis nostris.

[*Ovidius: Tristia I.5.1-28*]

O mi amice memorande ante ullos alios, cui praesertim fortuna mea visa est sua; qui ausus es me sustinere, consiliumque tranquiliter vivendi praebuisti, cum mortem mihi consciscere velem. Procul dubio scias te amicum esse de quo loquor. Recordabor facta tua, nam infixae sunt medullis imis meis; et numquam reddere potero quod a te accepi; rogi ossa mea habebit spiritusque errabit in auras, antequam facta tua obliviscar. Di caelesti tibi sint benevoli atque opis nullius egentem fortunam praestat dissimilemque meae. Si haec navicula ferretur vento amico ignoraretur fortasse ista fides Thesea Piritous non tam sensisset amicum si non inferias aquas adisset vivus. Exemplum veri amoris inveniatur in Phoece, fecerunt furiae, tristis Oresta tuae. Nulla esset gloria nisi Euryalus Rutulos in hostes cecidisset. Sicut ut sciamus utrum aurum solidum re vera sit ponendo in igne, sic inspiciendum est fides amicorum. Dum Fortuna iuvat et vultu sereno ridet, indelibatas cuncta secuntur opes.

[*Ovidius: Tristia I.6.31-36*]

Siquid vivi fortitudinis in nobis fuit, pereat omne longis malis. Tu primum locum inter feminas admirabiles occupaveris. Bonis tui animi ab omnibus conspiceris. Quam diu carmina valebunt nostra, semper memoria servabitur tuae.

[*Ovidius: Tristia I.6.31-36*]

Siquid vivi fortitudinis in nobis fuit, omne longis malis pereat. Tu primum locum inter
feminas admirabiles occupaveris. Ab omnibus conspiceris propter bona animi tui.
Quam diu extabunt carmina nostra, semper memoria tuae servabitur.

[*Ovidius: Tristia I.6.31-36*]

Siquid vivi fortitudinis in nobis fuit, omne longis malis pereat. Tu primum locum inter
feminas admirabiles occupaveris. Ab omnibus conspicereris propter bona animi tui.
Quam diu extabunt carmina nostra, semper memoria tuae servabitur.

[*Ovidius: Tristia I.7.1-10*]

Si habes signum vultus mei, amice, tolle lauram hederam ex capite, nam illae res tantummodo poetis laetis decent. Illa corona non decet meis temporibus. Ferre tecum soles anulum aureum in quo imago mea est ora cara relegati, cum aspiceris fortasse recordaberis quam procul a te sit amicus tuus.

[*Ovidius: Tristia I.7.1-22*]

Amice, si tu habes signum vultus mei, hederam lauram ex capite tollas, nam illae res tantummodo poetis laetis conveniunt. Illa corona meis temporibus non decet. In digito anulum aureum fers. Quotiescumque aspexeris, fortasse recordaberis quam procul a te sum. Grata tua pietas est, carmina mea tamen melius me demonstrant, quae mando qualiacumque legas, carmina loquentia de formis mutatis hominum, quod infelic fuga domini rupit opus. Cum e patria descendere debebam, haec carmina quae sunt sicut bene multa meorum posui in igne, ipse mea manu. Sicut Thestias filium suum cremavit sub stipite, atque melior soror quam mater fuit, ergo imposui libros meos in rogam. Duae sunt causae quibus hoc feci: aut quod Musas odi, aut quod carmen imperfectum fuit.

[*Ovidius: Tristia I.7.1-22*]

Amice, si tu habes signum vultus mei, hederam lauram ex capite tollas, nam illae res tantummodo poetis laetis conveniunt. Illa corona meis temporibus non decet. In digito anulum aureum fers. Quotiescumque aspexeris, fortasse recordaberis quam procul a te sum. Grata tua pietas est, carmina mea tamen melius me demonstrant, quae mando qualiacumque legas, carmina loquentia de formis mutatis hominum, quod infelic fuga domini rupit opus. Cum e patria descendere debebam, haec carmina quae sunt sicut bene multa meorum posui in igne, ipse mea manu. Sicut Thestias filium suum cremavit sub stipite, atque melior soror quam mater fuit, ergo imposui libros meos in rogam. Duae sunt causae quibus hoc feci: aut quod Musas odi, aut quod carmen imperfectum fuit.

[*Ovidius: Tristia I.7.27-40*]

Nemo patienter opus Metamorphoseon legere potest, atque nesciet me non potuisse ultimam manum. Illud opus mediis incudibus ablatum est, et ultima lima defuit meis scriptis. Et potius veniam peto quam laudem, abunde laudatus, tibi non fastiditus ero, lector, si putabis hae sextae lineae in fronte libelli poni debere: librum tangis qui eget parento, sed saltem in urbe esse potest. Quoque magis faveas, haec ab ipso edita non sunt, sed sicut de rapta funere domini sui. Siquid invenies rude aut malum, emendaturus eram.

[*Ovidius: Tristia I.7.27-40*]

Nemo patienter opera mea legere poterit, nesciet me ultimam dedisse manum. Liber incudibus surreptus est, defuit ultima lima scriptis meis. Veniam pro laude peto, a multis laudatus, si te non spernam, lector, si putabis has sex lineas ponendas esse in fronte libri: libellus quem non tangis eget parento suo, sed saltem sinetur ei in urbe manere. Ut magis faveas, haec opera edita non sunt ab auctore, sed potius rapta a funere domini sui. Siquid rude aut prave invenies in his scriptis, si mihi licuisset, emendaturus eram.

[*Ovidius: Tristia I.8.1-22*]

Flumina labentur in caput montis a mare, Sol inversa ratione tellurem circumaget, in terra neque caelo astra erunt, caelum aratro findi poterit, ex aqua orietur ignis, et flammae ex aqua, nullaque pars orbis terrarum iter tenebit suum, omnia fient quae fieri non putavi, et nihil restet quod credi non potest. Haec omnia praevideo, quod ab amico quem auxilium mihi daturum esse putavi deceptus sum. Tam magna oblivia nostri te ceperunt, et tam multum timuisti ut ne respiceres quidem aut consolareris me humi iacentem, dure, neque funus meum peteres? Illud sanctum et venerabile nomen amicitiae est tibi re pro vili atque sub pedibus iacet? Quid fuit, amicum prostratum ingenti mole visere et parte consolari aloquio tuo, et si non flere meos casus, pauca tamen verba ficta dolore pati, vel facere quod faciunt ignoti, vel saltem dicere, et vocem populi et publica ora sequi?

[*Ovidius: Tristia I.9.17-36*]

Dum omnia bene se habebant, multi versabantur in domo nostra, sed cum primum impulsa est, omnes simul fugerunt, ruinam metuentes. Nec admiror si fulmnia timebant quae flammis adflatur omnia proxima quaeque. Nihilominus, Caesar in hoste probat amicum versantem in condicionibus difficilibus neque irascitur cum quis amat in duris temporibus aliquid quod amavit. Thoas rex ipse Pyladen probavit cum cognovit Orestem. Hector laudare solebat Achillen magnum ore suo. Deus Pluto indolisse narratur cum audivit Theseum amicum suum comitatum esse ad regnum inferorum. Cum Turnus nuntiam de fide Euryali et Nisi, effecit ut genae umidae essent lacrimis. Ei mihi quod haec mea dicta paucos animos movent.

[Ovidius: *Tristia* III.11.1-54]

Si tam cruentus es, improbe, ut casus meos derideas, identidemque me accusas, inter scopulos natus es, et lacte ferino altus, et dicam cor tuum lapideum esse. De quibus malis cogitas quae nondum mihi acciderunt? In terris incommodis ferisque vivo, *cumque suo Borea Maenalis Ursa videt*. Cum his gentibus feris loqui nequeo, propter discrimen linguarum, omnesque loci timorem sollicitum mihi iniciunt. Sicut cervus qui ab ursorum avidis captus est, aut agna quae saepta est a lupis montanis, sic ego terreor cinctus ab his hominibus bellicosus, hoste fere latus meum premente. Dicamus hoc parvam esse poenam, quod uxor dulcis, patria, omniaque cara quae mihi ablatae sunt: ut nulla mala praeter iram solam Caesaris feram, esne nuda ira Caesaris parum nobis? Tamen aliquis est qui vulnera cruda retractet, et diserte loquens moras meas reprehendere possit. In causa facili, omnes disertissimi sunt, nam minimae vires frangere possunt moenia iam quassa, sed vera virtus est turrem altas arcesque firmas subruere: *quamlibet ignavi praecipitata prement*. Ego non iam sum quod antea fueram. Quid inanem proteris umbram? Quid cinerem saxi bustaque nostra petis? Hector tunc erat cum bello pugnabat, sed idem Hector non erat ad equos Achillis nexus. Me quoque, quem olim noveras, memento non esse. Ex illo viro haec statua superant. *Quid simulacra, ferox, dictis incessis amaris? Parce, precor, Manes sollicitari meos*. Puta omnia mea crimina vera esse, nihil in illis quod magis errorem quam scelus esse putes, profugus pendi (satis pectoribus tuis) poenis graves exilio, et loco exilii. Carnifex durus mei misereatur, et tamen uno iudice fortuna mea parum mersa est. Saevior est quam Busirides crudelis, et saevior quam ille qui bovem falsum igne torruit, quique bovem fertur Tyranno donavisse, et dictis artes suas conciliasse: *munere in hoc, rex, est usus, sed imagine maior nec sola forma operis probanda est*. Videsne latus hoc adaperitile? Hac coniciendus erit ille quem perdes. Protinus mugiet inclusum igne ardente: et veri vox illa bovis erit. *Pro quibus inventis, ut munus munere penses*, da, precor, digna praemia ingenio meo.' dixerat. At Phalaris 'Repertor poenae mirande es, tu praesens imbue tuum opus!' Nec mora, crudeliter ustus ignibus monstratis, geminos sonos exhibuit, ore gemente.

[Ovidius: Tristia III.2.1-30]

Fata tulerunt ut etiam Scythiam peteremus, quae sub axe Lycaonio iacet: nec vos, Pierides, nec progenies Letoia, opem sacerdoti tulistis docta turba. Nec mihi, quod sine ullis poenis male lusi, bonum est, quodque magis Musa iocata est in vita mea: sed tamen plurima mari terraque subivi, et assiduo frigore Ponti glacialis sum. Quique, fugax rerum natusque in otia securo, ante labora venerunt, inops impatiensque eram, *ultima nunc patior, ne me mare portibus orbem perdere, diversae nec potuere viae*; sufficit animus malis, nam durius est corpus factus propter eos, et vix ferenda tulit. Dum tamen dubius iactabar terra marique, *fallebat curas aegraque corda labor*: cum finis itineris facta est, opusque eundi requievit, et terra poenae meae tacta est, nihil nisi libet, nec lacrimarum copia minus sit quam aquae nivium liquantium sub sole vernali. Roma et domus subit, atque desiderium locorum, quicquid adhuc in urbe mea remanet. Ei mihi, quod iam toties ianuam pulsavi sepulchri mei, sed nullo tempore aperta fuit? Quamobrem tot gladios fugi, et nulla tempestas caput infelix aperuit? *Di quos experior nium constanter iniquos, participes irae quod unus servat deus. Exstimulate, precor, cessantia fata meique interitus clausas esse vetate fores!*

[*Ovidius III.9.7-34*]

Ut a patre relicto fugeret, Medea scelestas usa est navicula, quae creata est auxilio pugnacis Minervae et numquam per aquas temptatas navigavit. Speculator qui eam vidit “Hospes Colchide venit, nam vela agnosco!” exclamavit. Dum Minyae tremescebant, funem solvebant, et ancoram e fundo maris detrahebant, Medea ausa ausuraque multa nefanda meritorum, pectora conscia planxit; et quamquam audaciam maximam habuit, pallor adhuc fuit in ore eius. Cum vela appropinquantia prospexit ‘Tenemur, et patrem dolo quodam retardare debemus!’ inquit. Dum quaerebat quid faceret, oculi in omnia versabant, et casu eos ad fratrem tulit. ‘Vincimus’ inquit ‘Morte eius mihi erit causa salutis. Repente latus ignari nec quicquam timentis gladio transegit, atque membra omnia eius sparsit per agros. Ne pater nesciret facinoris, manus pallidas et caput sanguinolentum in alto scopulo proposuit, ut pater luctu novo retardaretur, dum colligit membra mortua tardetur triste iter. Hac de causa locus hic “Tomis” vocatur, quod dicitur hic soror fratrem obruncavisse.

[*Ovidius: Tristia IV.1.1-44*]

Iam fieri potest ut Germania saeva, simul cum ceteris gentibus, genus duobus Caesaribus flecteant, Palatiaque celsa sertis coronentur, turaque ardentia sonent diemque inficiant, candidaque victima abducta humum sanguine purpureo imbuat, collo securi percusso, et uterque Caesar victores donas promissas reddere templis deorum amicorum parent, iuvenesque qui sub nomine Caesaris crescunt, semper terras regat domus illa. Cumque bonis nuribus pro sospite Livia nato munera det meritis, saepe datura, deis et pariter matres quae sine crimine focos castos perpetua virginitate servant; cum plebe pia quoque senatus laetatur, cuius ego nuper eques eram. Gaudia communia nos fallunt, procul expulsos, nec nisi parva, fama tam longe venit. Ergo omnis populus triumphos spectare poterit cumque ducum titulis oppida capta leget, et videbit reges captivos, vinculas gerentes in collis, equos coronatos anteire videbit. Et cernet vultus aliis pro tempore versos, terribiles aliis inmemoresque sui. Quorum pars causas et res et nomina quaeret, pars referet, quamvis noverit illa parum. Hic excelsus qui in ostro Sidonio fulget, secundus duci in bello fuit. Hic, qui oculos miserabiles in humo fixit, numquam vultum talem gessit dum arma tulit. Ille ferox et adhuc ardens oculis hostilibus hortator consiliumque pugnae fuit. Hic perfidus milites nostros insidiis cepit, qui nunc capillis prolixis ora squalida tegit. Illo qui sequitur, dicunt mactata ministro saepe recusanti corpora capta deo. Hic lacus, hi montes, haec omnia castella, tot amnes plena ferae caedis et sanguinis sunt. Drursus in his meruit quondam cognomina terris, quae bona progenies, digna parente, fuit. Cornibus fractis, et male tectus ab ulva viridi, ipse Rhenus suo sanguine decolor erat. En, Germania etiam crinibus passis fertur, maestaque sub pede ducis invicti sedet.

[Ovidius: *Tristia* IV.1.53-86]

Precor ut divi saltem benevoli mihi sint, nam simul cum magno Caesare, turbam faciunt. Tot mala passus sum quot litus harenas, quotque mare pisces, ovaque piscis habet. Plura quam flores quae tempore vernali apparent, aristas aestivas, pomi autumnii, aut nives hiemis, quae mala patior in toto orbe iactatus, dum miser laeva litora Euxini peto. Nec tamen fortuna malorum meorum levata est, nam me huc secuta est. Hic quoque stamina diei natalis mei cognosco, quae ex lana nigra facta sunt. Utque neque insidias et periculam capitis narrem, vera quidem sunt, sed graviora quam fides: miserrimum mihi est inter Bessos Getasque versari, me, cuius nomen Romae notissimum fuit. Proelia aspera iuvenis fugi, nec armis usum sum nisi ad ludendum; nunc senior, scutum gladiumque sumo et galleam in capillis albis gero. Et cum custos signum dedit tumultus, protinus arma indui trepida manu. Hostis arcus sagittasque veneno imbutas moenia spectat equo anhelanti; et sicut lupus qui ovem deprensam per sata silvasque trahit et fert: sic sic, *siquem nondum portarum saepe receptum barbarus in campis repperit hostis, habet*: aut captus sequitur accepta vincula collo, aut perit telo venenum habente. Hic lateo novus incola sedis sollicitae: heu tempora nimium longa fati mei.

[*Ovidius: Tristia V.12.1-24*]

Scribis, ut hoc triste tempus studio oblectem, non perear in loco inhospitali. Valde tamen difficile est, amice, facere id quod suades, quia carmina sunt opus laetum, et pacem mentis postulant. Fortuna mea nunc per tempestates adversas agitur, nec ulla sors tristior quam mea esse potest. Exigis ut Priamus funere natorum plaudat, et Niobe. libris suis mortuis, choros festo ducat. Luctibus an studio videor teneri debere, iussus abire in Getas extremos? Des mihi pectus in valido robore fultum, quale Anyti reo fama fuisse, et adhuc sapientia cadet tantae ruinae: iram dei nullus homo pati potest. Senex ille, quem Apollo sapientem esse dixit, in his condicionibus ne unum quidem opus scribere potuisset. Ut patriae veniant, obliviae vestri veniant, ut omnis sensus amissi abesse queat, at timor ipse vetat quietum officio fungi. Locus me ab hoste innumerabili cinctum tenet. Adde ingenium quod longa rubigine laesum est, et torpet multo minus quam antea fuit. Fertilis, si non renovetur aratro assiduo, ager nihil nisi gramen cum spinis habebit.

A musa solatus sum in itinere, solaque fuit quae mecum remansit; illa nec insidias, nec gladios militis Sinti, nec mare, nec ventos, barbariamque timet. Scit etiam propter quam errorem in exilium missus sum, et tantum culpam esse in facto meo, neque scelus. scilicet hoc ipso nunc aequè, quod obfuit ante, cum mecum iuncti criminis act area est. Equidem manum meum in sacris Musarum posuissem, si scivissem eas me nocituras fuisse. Sed nunc, quid faciendum est? Ipsa vis sacrorum me tenet, amensque redeo ad ipsa quae me vulneraverunt. Dulichio lotis noxiis gaudebat. Amans sua damna fere sentit, sed tamen haeret in illis, materiamque culpae suae persequitur.

Libri, quamquam nocuerunt, adhuc mihi placent, et quod telum me vulveravit, amo. Fortasse hoc studium insania videri possit,

Adde, quod dicitur iniustum esse gladio rigido, et in medio foro vulnera saepe dantur. O Lachesim duram, quae sidus tam grave habenti fila vitae meae non breviora dedit! Quod patria vobisque omnibus amici, atque queror hic in Scythicis gentibus esse: Utraque poena gravis est. Merui tamen urbe carere, sed forsitan tali loco esse non merui. Quid dico, sumne insanus? Ipsam vitam pedere digus eram, numine Caesaris offenso.

Animus meus inveniet, qua mihi licebit currus spectare eburnos; sic procul dubio in patria ero per breve tempus. Vera tamen spectacula capiet populus felix, et tuba laeta erit cum duce suo. Sed mihi, auribus longe remotis hic fructus tantummodo fingendo percipere potero, atque missus in orbem dissimilem, fere nemo erit qui res mihi cupide narret. Quandocumque triumphos seros veteresque audiero, gaudebo. Illa dies qua lugubria mea deponam veniet, et causa publica maior erit privata.

Tempore bos adsuescit aratri ruricolae, et libenter iugum curvum in collum accipit; tempore equus animosus lentis habenis paret, et placido ore frenum durum accipit ore placido. Tempore ira leonum Poenorum minuitur, nec feritatem in animo servant, quam quondam habuerunt.

Boves veteres interdum iuga fugiunt, et eques domiti saepe repugnant. Haec mala tristior est quam prior: ut enim sibi par sit, mora crevit et aucta est. Mala mea antea non tam nota mihi fuerunt quam nunc sunt, nam tempore cognitiora fiunt gravantque. Est quoque non nihilum vires afferre recentes, nec praeconsumptum temporis esse malis. Luctator novus in harena flava stans, fortior est quam ille qui membra sua defatigavit diu pugando. Gladiator intactus in nitidis armis melior est illo qui arma tinxit sanguine suo. Navis nuper facta bene patitur tempestates praecipites: sed vetus quamlibet imbre parvo solvitur. Ego quoque melius ante tuli omnia quae fero, vae, mala longa in dies multiplicantur. Credite, deficio, nostroque a corpore quantum auguror, accedunt tempora parva malis. Nam neque vires habeo quas antea habebam, nec solitum colorem: tenuem cutem habeo quae vit ossa tegit. Sed mens aegrior est quam corpus insanum, et in circumspectu stat sine fine mali sui. Facies urbis abest, et amici, mea cura, absunt, et qua nulla mihi carior, uxor abest.

Cum ex omnibus, Perilla, dignissima sis maximas habere divitias, modicas tantum habes. Tamen mente fingas tibi esse opes ingentes, nam quodcumque libet sors, dat et rapit. Ille qui paene Croesus fuit, subitio fit Irus pauper. Ne singula referam, nihil immortale habemus praeter pectora et bona ingenii. En ego, cum omnia quae potuerunt, ablata sint a me: patria, amici, et domus. Ingenio tamen adhuc servo et fruor eo. Caesar nihil iuris in hoc habere potest. Si occidar a gladio, adhuc fama mei remanebit, et dum Martia Roma vitrix prospiciet omnem orbem domitum de collibus suis, legar ab hominibus. Tu quoque, quam maneat felicius usus studii, effuge rogos venturos, qua potes.

Quis crederet? Sunt in his barbaris terris urbes Graecae. Huc quoque Mileto missi venire coloni, et in Getas Graecas domos constiterunt. Et nomen hoc antiquum, positaque...

Deliphini salire et se in aere volvere nequeunt; quod hiem dura eos facere prohibet; et quamquam Boreas insonet alis iactatis, nullus fluctus erit in vortice obsesso. Et naves remanebunt in glacie dura inclusae, nec quisquam remigare poterit. Vidi pisces ligatos haerere in glacie, atque quidam semianimi fuerunt. Sive igitur nimii Boreae vis saeva marinas, sive redundatas flumine cogit aquas, statim hostes Danuvium transeunt equis. Peritissimi sunt

X

Delpini salire et se in aere volvere nequeunt, quod hiems dura eos facere prohibet; et quamquam Boreas insonet alis iactatis, nullus fluctus in vortice obsesso erit. Naves in glacie dura remanent inclusae, nec quisquam sulcum remigando facere potest. Vidi pisces in glacie haerentes, quorum pars adhuc viva fuit. [Sive igitur nimii Boreae vis saeva marinas, sive redundatas flumine cogit aquas], hostes statim Danuvium equis transeunt. Peritissimi sunt equis. Longe sagittas mittunt, et vicinam terram vastant. Fugiunt quidam, et opes rapiuntur nullis agros tuentibus. Opes tamen vivrorum rusticorum parvae sunt, sicut pecus plaustraque stridentia, nam magnam pecuniam non faciunt. Manus capitovrum alligantur, frustra que domos respiciunt. Quidam pereunt hamatis sagittis trasacti, nam venenum in cuspidines posuerunt barbari. Illi quos secum ferre aut abducere non possunt, moriantur in casis flammis combustis hosticis. Cum sit pax, cives adhuc metuunt bellum, et nemo agrum arare audet. Locus hic hostem absentem praesentemque timet; terra relictata situ rigido iners cessat. Nec sub umbra hic latet dulcis uva pampinea, nec musta fervida altos lacus cumulant. Nec haberet Ancontius malum in quo verba scriberet legenda dominae suae. Nudos aspiceres arbores et campos sine fronde. Hic locus viro felici non convenit! Ex omnibus locis in toto orbe terrarum, haec terra delecta exilio meo.

Ecce, supplex abens, deos absentes alloquor, si licet homini cum Iove loqui. Dominus imperii, quo sospite certum est omnes deos curam gentis Italiae habere, o decus, o imago patriae florentis per te, o vir non minor quam ipse orbis terrarum quem nunc regis (sic terras habites, et aether te desideret et tardus ad stellas pactas eas) mihi, quaeso, parces, et minimam partem de fulmine tuo deme: id quod superabit satis poenae mihi erit. Ira tua moderata est, et vitam mihi dedisti, nec ius civis, nec nomen meum abstulisti, nec fortuna mea aliis data est, nec exul ipse nominor verbis edicti tui. Et omnia haec quae timui, quod videbam me meruisse; sed ira tua lenior est quam scelus meum. Me relegatum iusisti arva Ponti visere.

XIII

En, natalis meus venit, sed curiam mihi utile gigni fuit? Cur, scelesti, ad annos miseros exuli veniebas? Opus fuit tibi finem illis imposuisse! Si de me curares, aut si pudor ullus in te inesset, me extra patriam non sequereris, [quoque loco primum tibi sum male cognitus infans, illo temptasse ultimus esse mihi, inque relinquo] tu quoque, tristis, 'vale' dixisses sicut ceteri amici mei fecerunt. Curiam mecum apud Pontum versaris? Num ira Caesaris te quoque in humum extremam orbis gelidi? Patet te nunc honorem moris soliti opperiri. Expectas donec videas me pallium album in umeris gerentem, sive aram fumidam coronis florentibus cinctam, odoremque micae turis sollemi comburentis olefacias. Et liba dem

VII

Epistula statim perarata, vade Perillam salutatum, fida ministra sermonis mei es. Invenies eam aut cum matre sedentem, aut carmina scribentem inter Musas suas. Quiquid tamen facit, relinquet, cum scieret te venisse. Sine ulla mora interroget cur venias et quid agam. Dices me vivere, sed vivere sicut vivere nolim, nec tam longa mora nostra mala levata: et tamen ad ipsas Musas quas me laeserunt reverti, et in alteris versibus apta verba colligo. Dicas 'Ecquid pergis artem colere poeticam, et docta carmina non canis more patrio? Nam natura tibi rara dona et ingenium donavit. Hoc ego primus deduxi ad undas Pegasidas, nec male periret vena aquae fertilis; primum animadverti cum parva fuisti puella, atque ut pater dux sociusque fui. Ergo, si adhuc cor eodem modo fervet, Sappho sola te vincere poterit. Timeo ne sors mea mal ate retardet, et post casus meos cor inops sit. Dum licuit, tibi solebam carmina mea legere, sed tua saepius mihi legebas, ego saepe iudex et magister tuus fui, aut aures praebabam modo versibus factis, aut cum tempus tereris, efficere solebam ut rubesceres. Fortasse exemplo, quod carmina mea me vulneraverunt, etiam tu fata secuta poenae meae. Noli timere, Perilla. Tantummodo persuadeo ne carmina de rebus amatoriis doctentia scribas. Remove igitur, doctissima, causas cessationis, atque redi in bonas artes et sacra tua. Pulchritudo faciei tuae minuetur annis, et frons senile tuum contractum erit. [Inicietque manum...] quae nullo strepitu faciente venit. Quandocumque aliquis dicet "haec femina pulchra olim fuit" dolebis ac quereris speculum tuum mendax esse.

Equus qui steterit per longum tempus, non bene curret, et inter missos carceribus, ultimus ibit. In teneram cariem vertitur et rimis dehiscit, siqua cumba aquis solitis vacavit. Me quoque despera, cum et ante parvus fuerim, illi, qui fueram, redire parem posse. Quod iam diu plurima mala patior, minuitur ingenium meum, et nulla pars vigoris antiqui remanet. Siquam tamen tabellam sumpsi, ut nunc quoque, verba in suos pedes cogere volui. Carmina nulla mihi scripta sunt, aut qualia cernis quae digna sint tempore domini sui, et digna loco. Denique 'gloria vires haud parvas animo dat, et amor laudis pectora fecunda facit'. Olim ego trahebar fulgure nominis et famae, dum aura secunda cumbam meam ferebat. Sed gloria non adeo bona est ut etiam his in condicionibus auxilio mihi sit, si liceat, a nullo homine cognitus esse velim. An quia carmina primo bene cesserunt, scribere suades, ut ipse meos successus sequar? Pace vestra, novem sorores, liceat dixisse: vos maxima causa estis fugae meae!

Eumedes adhuc liberos habuisset, si filius eius stultus equos Achilleos non amavisset. Neque filium conburentem vidisset neque filias in arbore si pater Merops Phaetonta cepisset. Tu quoque, amice, time res quae sunt nimis celsa, et precor ut vela contrahas antennae tuae. Nam nullis casis dignus es spatium vitae decurrere et fato frui sereniore. [Quae pro te ut voveam, miti pietate mereris haesuraque fide tempus in omne mihi]. Tali vultu vidi te fata mea gementem, qualem verbis exprimi non possum. Lacrimas tuas vidi cadentes super ora nostra, et eodem tempore eas et fida verba bibi.

Nunc quoque amicum cupiditate summotum defendis, et fere nulla parte leves mala quae levanda sunt. Vive sine invidia, depelle annos molles inglorius, amicitiamque iunge cum illis qui aequales atque te sunt. Nomen Nasonis tui ama, quod adhuc unum non [extulat]: Mare Nigrum omnia cetera habet.

Facito ut ossa mea serventur in parva urna: hoc modo mortuus exul non iam ero. Nemo hoc prohibuit: soror Thebana fratrem mortuum supposuit colle. Et cineres mei cum foliis et pulvere pulchi amomi misce, et pone in humo suburbano. Ambulator cito has leget litteras magnas: Hic ego, Naso poeta, iaceo lusor amorum tenerorum, qui propter ingenium, perii. Ne sit tibi grave dicere ossa Ovidii molliter cubere. Satis hoc est in titulo poni, nam libri quos scripsi maiora et magis diuturna erunt monumenta mihi, et quos confido, quamquam nocuerunt, longa tempora et nomen scriptori duros. Tu tamen, semper des munera feralia et da coronam umidam lacrimis tuis. Quamquam ignis corpus in cineres mutaverit maesta cinus sentiet officium pium. Plura tibi scribere possum, sed vox iam fessa est loquendo. Lingua sicca vires dictandi negat. Accipe dictum quod ultimum fortasse erit, quod qui tibi mittit, ipse non habet, 'vale'.

O carissime amice, temporibus difficilis cognite, postquam res meae lapsae sunt: si amico qui doctus factus est experientia, vive occultus a locis ubi homines divi sint, fuge praelutria loca quantum potes: quod fulmen saevum a praelustris locis venit. Nam quamquam potentes prodesse possunt, quod si prosit, etiam obesse potest. Antemna demissa tempestates effugit hibernas, et magis est timor vela latae quam parvae. Navicula parva multo facilius innatare potest summa unda, quam navis quae mergat onere retiarum nexarum. Si ego prius admonitus fuisset, essem in urbe qua esse debebam. Navicula mea per placidas aquas currebat dum tecum vivebam, nam illo tempore levis fuit aura. Ille qui in planitie cadit (hoc rarius difficuliusque fit) sic cadit, et cum humo iacet, surgere potest. Sed Elpenor miser qui est delapsus ab alto tecto, debilis umbra regi suo occurrit. Quomodo Daedalus tutas alas creavit, et Icarus oceanum nomine signet? Sine dubio fuit quod filius alte volabat, et pater demisius: nam ambo natura pennas non habuerunt. Crede mihi, ille qui bene latuit, bene vixit, et intra fortunam suam quisque manere debet.

Frigora iam minuuntur a Zephyris, hiemsque longior quam anno praeterito visa est
Maeotis antiquis, et aries qui Hellen non bene pertulit, dies noctesque aequae durantes
facit. Pueri et puellae hilares violas nunc colligunt, quas ab agricola numquam satae sunt;
prataque pubescent floribus variorum colorum, et avis loquax canit guttore indocto; utque
hirundo crimen malae matris deponat et sub trabibus et tecta parva cunas facit; et herba
quae sulcis operata latuit, exit expanditque cacumen molle humo.

[Hos super in curru, Caesar, victore veheris purpureus populi rite per ora tui].
Quocumque ibis, a populo tuo circumplauderis, atque viae adornentur floribus pulchris.
Laurum Phoebam in capite geres, milesque magna voce 'io, io triumphe' clamabit. Ipse
videbis equos propter plausum fremitumque hominum saepe resistere. Inde templa
faventia votis arcemque petes, et laura vota Iovo merito dabitur. Ego summotus has res
mente tantummodo spectare potero: [erepti nobis ius habet illa loci]: illa libera per terras
immensas vagatur, et in caelum pervenit fuga celeri; in mediam urbem oculos meos
deducit, nec inmunes tanti boni esse sinit; [animusque inveniet, qua currus eburnos
spectet], sic procul dubio in patria per breve tempus ero, Populus felix vera tamen
spectacula capiet et turba praesens erit cum duce suo. Sed mihi tantum longe fingendo
auribus remotis hic fructus percipiendus erit.

Iussus, foeda litora ponti Euxini petivi (haec terra sub axe gelido iacet), et caelum interdum sine frigore me cruciat, et glaeba obusta est gelu canenti, quod vox Latine huic linguae barbarae ignota est, et quia Graeca loquela sono Getico vincta est, quam quod Marte finitimo undique cinctus premor, et murus hic tenuis vix impedit quominus hostes veniant meque interficiant. Pax tamen habemus, sed numquam hic fiducia pacis est. Talis est vita mea, locus arma nunc metuit. Dum ego hic muter, vel Zanclaea Charybdis me devoret atque aquis suis me ad inferos mittat, vel patienter in lava Aetnae rapidae urar, vel mittar in alta freta dei Leucadii. Quot petimus, poena est: neque enim miser esse recuso, sed precor ut miser tutius esse possim.

Haec est illa dies, qua poetae te, si modo tempora non fallunt, Bacche, celebrare solent, et ornant tempora festa sertis odoratis, et dicunt laudes tuas ad vina tua. Inter quos, memini, dum fata mea licebant, ego tibi pars haud invisae saepe fui, quem nunc ora iuncta Sarmatis Getis crudis tenet, stellis Ursae Cynosuridos suppositum. Quique prius vitam mollem et vacuam laboribus egi in studiis Pieridumque choro, nunc procul a patria armis Geticis circumsonor, multa prius mare et multa passus terra. Sive casus hoc mihi dedit sive ira deorum, seu Parca nubile mihi nascenti fuit, tu tamen e sacris cultoribus hederæ unum numine tuo sustinuisse debueras. An quicquid sorores domine cecinerunt, sub omni arbitrio desinit esse dei? Ipse quoque invectus es arces aetherias meritis, quo exiguo labore via facta non est. Nec patria est tibi habitata, usque ad Strymona nivolum venisti et Geten Marticolam, et Persida et Gangen spatientem lato flumine, et quascumque aquas bibit Indus fuscus. Scilicet hanc legem nentes stamina fatalia Parcae tibi bis genito bis cecinerunt. Me quoque (si exemplis deorum uti possum) ferrea sors vitae difficilisque premit. Non levius cecidi quam ille quem, magna locutum, Iuppiter a Thebis reppulit igne suo.

XIII

Liba tempus natalicium notantia non dem, precesve concipiam ore favente. Condiciones in quibus versor impediunt quominus laetus esse possim adventu tuo. Commodius mihi est aram funeris habere, quae cincta est cupresso ferali, rogosque iam flagrantis. Nec licet tura dare nihil divos exorantia, nam in tantis malis ne verba quidem bona subeunt. Si tamen aliquid mihi petendum est hodie, precor ne in loca amplius quam ista redeas, dum pars orbis terrarum sat nota me tenet, sciatis Pontum Euxinum falsum nomen habere.

Si ulla menda inter hos libellos invenies, lector, iterum veniam peto. Exul eram, requiesque mihi petebam, non famam, ne mens intenta foret malis suis. Haec est causa cur cantet fossor, compede vinctus, nam carmine indocili opus grave mollit. Et innitens pronus haerenae limosae cantet ille qui ratem tardam adverso rivo trahit. Quique sulcum per mare facit remis, strenue aquam pulsat in numerum. Cum pastor fessu baculo saxove resedit, oves mulcet carmine harundineo. Canat ancilla dum pensa facit, et hoc modo labor fallitur et decipitur. Dicitur Achilles tristis abducta Lyrneside curas attenuasse lyra Haemonia. Cum Orpheus silvas duraque saxa traheret canendo, maestus erat coniuge bis amissa.

Maior frequentia gentis Sarmaticae et Getae equis per medias vias it reditque, in quibus nemo est qui pharetra eget, arco, sagittisque veneno imbutis. Vocem feram, vultum trucem, et imaginem verissimam Martis ostendunt, nec capillos nec barbas tondere solent, non cunctantur alios vulnerare gladio fixo, quem omnis barbarus in vagina iuctum lateri fert. Vivit inter hos, heu nunc, oblitus lusorum amorum, hos videt, hos homines vates audit tuus, amice,; atque utinam vivat neque in illis moriatur, et tamen umbra a locis invisis absit. Quod carmina nostra pleno theatro saltari, versibus meis et plaudi scribis, amice, nihil equidem theatris feci (nam hoc tu ipse scis), nec Musa mea ambitiosa est in plausus. Tamen mihi haud ingratum est, quodcumque oblivia nostri impedit et nomen profugi in ora civium omnium refert. Quamquam interdum, eas res quae me vulneraverunt recordor, et carmina mea devoveo et Musas, cum tamen devoveo, nequeo sine illis esse, tela cruenta persequor vulneribus meis, quaeque modo fluctibus Euboicis lacerata est, puppis Graeca per aquam Capheream currere audet. Nec tamen vigilo et curum futuri nominis ago ut lauder, utilius quod latuisset. Studiis animum detineo doloresque fallo, curis meis experior verbaque dare. Quid potius faciam solus in oris desertis, quamquam malis aliam opem quaerere coner? Sive locum specto, qui inamabilis est et nihil in toto orbe terrarum tristius est, sive homines, vix digni sunt qui homines vocentur, nam ferociores saevioresque sunt quam lupi. Leges non metuunt, sed aequum cedit viribus, et iura victa sub ense pugnaci iacent. Pellibus et braciis laxis frigora mala arcent, et ora horrida tecta sunt comis longis. Vestigia linguae Graecae in paucis tantum remanet, et haec quoque Getico sono Barbara facta sunt.

Me accipias, lector, sicut novisti: id est, lusor tenerorum amorum. Sulmi natus sum: urbs gelidis fluctibus abundans, et novies decem milia pasuum a Roma distans. Hic eruditus sum [nec non, ut tempora noris, cum cecidit fato consul uterque pari: si quid id est, usque a proavis vetus ordinis heres non modo fortunae munere factus eques]. Neque primus sum natus, nam fratre iam unum annum nato, partus sum. Lucifer tamen affuit natalibus amborum, diesque una celebrata est duobus libis. Hic est primus dies ex quinque quibus festa Minervae bellatricis agitantur. [Protinus ecolimur teneri curaque parentis] et imus ad viros illustres. Frater ab aevo viridi ad eloquium tendebat; natus est ille ad arma valida fori verbosi; sed sacra caelestia mihi puero valde placebant, Musaque furtim in artes suas me trahebat. Pater meus saepe dixit carmina scribere inutile fuisse, Homerumque ipsum nullas opes reliquisse. His dictis motus sum, et toto Helicone relicto, versibus solutis scribere conabar. Sponte carmina mea ad aptos numeros veniebant, omniaque scripta mea versus erat. Interea annis tacito passu labentibus, toga fratris mihi sumpta est, et latos clavos purpureos in umeris nostris gerebamus, et studium quod antea nos delectabat, manet. Iamque viginti annos impleverat cum perit, et coepi parte mei carere. Et tenerae aetatis honores primos cepimus, et quondam una pars tribus viris fui eques. Curia restabat: mensura clavi coacta est; illud onus maius erat viribus nostris. Nec corpus patiens, nec mens apta labori fuit, fugax eram ambitionis sollicitae, et sorores tuta otia Aoniae petere suadebant, semper amata iudicio meo. Illo tempore poetas colere et fovere solebam, et quotquot cantores aderant, rebar deos adesse. Mihi [grandior aevo] saepe Macer volucres suas mihi legit, quaeque serpens nocet, quae herba iuvat. Saepe Propertius ignes suos mihi recitare solebat, iure sodalicii, quo mihi iunctus erat. Ponticus heroo, et Bassus clarus iambis, dulcia membra mei convictus fuerunt. Et Horatius numerosus aures nostras tenuit, dum lyra culta carmina Ausonia ferit. Vergilium Tibullumque tantummodo vidi, neque tempus praebitum est ut commercios ullos cum iis haberem.

XII

Miror si nauta ex terris remotis navigat, neque per aquas iam notas remigat. Rarissimum est nautam invenire qui iter magnum ex Italia huc faciat, nam fere semper ora haec orba est. Si linguam scieverit Graecam sive Latinam (quae procul dubio mihi gratior erit: [fas quoque ab ore freti longaeque Propontidos undis huc aliquem certo vela dedisse Noto]), quisquis est, rumorem voce memori referre potest atque pars gradusque fieri famae. Precor ut me certiolem faciat de triumphis Caesaris atque de votis Latio Iovi redditis] et ut sciam te, Germania rebellatrix, tamen sub iugum Romanorum ivisse. Ille qui hos nuntios mihi referet (quae mihi erunt accepti), hospes domui meae repente erit. Ei mihi, none domus domus Ovidii nunc est in orbe Scythico? Et iam pro Lare, poena locum suum mihi dat. Di, oro, faciatis ut Caesar hanc domum penetrare, sed hospitium poenae meae velit esse.

Nemo unus in hoc populo est, qui forte verba cotidiana Latine edere possit. Ille ego poeta Romanus (quaeso ignoscite, Musae) plura more Sarmatico dicere cogor. En me valde pudet, et propter hanc desuetudinem longam, vix ulla vocabula Latina recordor! Nec dubito quin in hoc libello sint multa barbara: non est culpa hominis, sed huius loci. Ne perdam commercia linguae Ausoniae, et vox mea muta fiat patrio sono, ipse loquor, et vocabula desueta retracto, et signa sinistra repeto studii mei. Hoc modo animus et tempus traho, et sic me reduco et summoveo a mali cotemplatu. Carminibus obliviam rerum miserarum quaero: ista praemia si studio consequar, sat erit.

O coniuge, ipsa carior quam me, ecce monumenta quae tibi dederim nostris libris. [detrahat auctori multum fortuna licebit], tam tamen clara fereris ingenio meo; et dum homines me legant, tu etiam pariter legeris, nec omnia pars tua abire in maestos rogos abire poterit; et miseranda videri possis propter viri casum, alias invenies feminas, quae te esse velint, et te, cum in parte malorum sis, felicem dicant tibi invidiant. Divitiis dando plura tibi dare non potuissem, sed umbra nihil ad Manes suos divitiis feret. Idque fructum perpetui nominis tibi donavi, quo nihil maius munere dare potui. Adde, quod sola tutela es rerum mearum, onusque parvi honoris ad te non venit, quod numquam de te loqui desino, indicium viri tui superba esse debes. Quae ne quis temeraria dicere possit, persta, piamque fidem meque pariter serva. Nam tu, dum stetimus, mansit sine turpi crimine, et probitas tantum inreprehensa fuit. Area de nostra ruina tibi facta est; hic virtus tua conspiciendum ponat.

Pallesne, cum epistulam ex Ponto missam accipis, aut manu trepidante signum rumpis?
Ne sollicitaveris, nam bene me habeo; corpus meum, quod antea impatiens debileque fuit
laborum, nunc sufficit, vexatumque induruit ipso usu. An magis vacat esse mihi infirmo?
Men stamen aeger est, neque vires amissas tempore collexit, et dolor animae qui antea
fuit, adhuc manet. Vulneraque quae tempore coitura credebam, adhuc valde dolent, quasi
modo facta sint. [Scilicet exiguis prodest annosa vetustas; grandibus accedunt tempore
damna malis.]

Poentius fere decem annos vulnus pestiferum habuit, quod a serpente turgido datum est. Telephus perisset morbo aeterno, si auxilio egeret. Si nullum commisimus facinus, spero fore ut ipse qui me vulneravit, ea levare velit. [contentusque mei iam tandem parte doloris exiguum pleno de mare demat aquae]. Et pars totius poenae meae instar erit. Quot conchas os maritima, quot amoena rosaria flores, aut quot grana papaver soporiferum habet, quot bestias alit silva, quot pisces in oceano natant, quot pennies avis aera tenerum pulsat, tot malis premor, et si ea comprehendere coner, numerum guttarum in mare Icario dicere coner. Et ut viae casus, ut terribilia pericula maris, ut manus strictas in fata mea taceam, locus a saevo hoste cinctus, et terra barbara novissimaque magni orbis me sustinet. [Hinc ego traicerer (neque enim mea culpa cruenta est) esset, qua debet, si tibi cura mei. Ille deus, quo potestas Romana nixa est, saepe victor lenis in hoste suo fuit. Quam ob causam dubitas, timesque res tutas? Accede rogaque: nihil mitius est in hoc orbe ingente quam Caesar. Heu, me miserum! Quid nunc faciam, si proxima quaeque relinquunt? Tu quoque colla subtrahis iugo effracto? Quo ferar? Unde petam sollacia rebus lassis? Nulla ancora iam ratem nostram tenet. Videris. Ipse, quamquam invisus, ad aram sacram confugiam: ara nullas manus summovet. Alloquor

Prima occasio qua carmina mea iuvenilia ad populum legi, fuit cum vix barbam tonderem. Corinna (verum nomen eius non est), per totam urbem cantata, ingenium meum moverat. Plurima quidem scripsi, sed ea quae non bona esse censebam, in focos emendaturos proieci. Et cum fugerem, quaedam placitura cremavi, quod iratus eram studio carminibusque meis. Cor meum molle fuit, facillimeque sagittis Cupidineis penetrabatur. Cum tamen hic essem, minimoque igne accenderer, nulla fabula sub nomine nostro fuit. Uxor nec utilis nec digna mihi adhuc puero data est, quae per breve tempus mecum nupta fuit. Secunda mihi data est quae sine ullis criminibus erat, tamen in toro nostro firma futura non erat. Ultima, quae mecum permansit in annos,

[Quid mihi cum Siculis inter Scythiamque Getasque? Ad te, quisquis is es, nostra querela redit]. Et ut possis sitim explere sanguine meo, et quanta vis avido corde gaudia feras, fugiens, tot mala et mare et terra passus, ut auditis te etiam dolore posse putem. Crede mihi, si ego cum Ulixē comparatus sim, putesne iram Neptuni maiorem fuisse quam Caesaris? Ergo quisquis es, ne iterum crimina mea scideris, atque manus duras de gravi vulnere meo remove; et ut obliviones famam culpae meae tenuent, [facta cicatricem ducere nostra sine;] et memor fortunae humanae, quae eosdem premunt tollitque, ipse

Sicut aedificator tauri aenei iustas dedit, sic ego ipse artibus meis poenas do. Nihil mihi amplius esse debebat cum versibus, cum naufragus fugerem omne fretum merito. At, puto, si demens studium fatale retemptem, locus hic praebebit arma carminis. Nullus liber hic est, qui commodet aurem meam, nullusque adest qui scierit quid mea verba Latina significant. Omnia loca sunt vocis barbariae ferinae, et omnia hostilis plena est timore soni. Ipse video me iam Latinam dedidicisse: nam Getice et Sarmatice loqui didici. Nec tamen, ut verum confitear, Musa mea a carmine componendo teneri potest. Scribimus libellos eosque igne consumimus: parva favilla exitus est studii mei. Nec possum et cupio nonnullos scribere versus: labor meus in igne idcirco ponitur, nec nisi pars casu flammis erepta dolove ingenii mei ad vos pervenit.

Siquis Romanorum adhuc recordatur mei, et nomen 'Ovidius' in urbe restat, sciat me suppositum esse stellis quae numquam occident, et in media barbaria vivere. Saepior a gentibus feris: Sauromatis, Bessis, et Getis, quas dignas esse doctrina mea non existimo. Dum sunt calores, omnes a flumine Danuvio defenduntur, nam ille aquis liquidis impedit quominus bella gerantur. At cum hiems maesta [squalentia protulit ora], et terra candida facta est glacie marmoreo, et dum Boreas prohibet nix sub Arcto vivere, scimus has gentes [axe] trementi premi.

Nix humi iacet, et ne sole pluviisve resolvatur, Boreas indurat et perpetuam facit. [Ergo ubi delicuit nondum prior, altera venit] et per duos annos remanere solet in multis locis. Tam violenter flat Aquilo, ut turres quondam eminentes aequet humo, et tecta rapta ferat. Et bracis pellibus sutis cives frigora arcent, et de toto corpore, ora tantummodo nuda sunt. Glacie pendente capilli moti saepe sonant, et inducto gelu, barba candida nitet; [nudaque consistent, formam servantia testae], nec vinum liquidum bibunt, sed gustant partes concretas lambendo. Quid dicam, ut fluvii frigore vincti concrecant, et aquae de lacu effodiantur? Ipse qui latior est quam Nilus [miscetu vasto multa per ora freto], aquas caeruleas congelat Hister, atque tectis aquis in mare serpit; quaeque naviculae ierant, nunc pedibus ire licet, et equi undas concretas pulsant unguibus suis; et per pontes novos, subter undis labentibus, Sarmatici curris barbaris boves ducunt. Multi non erunt qui mihi credant, sed cum mentitor nulla accipiat praemia, testis ratam fidem habere debet. Vidi pontum ingentem glacie consistere, et lubrica [testa] aquas inmotas premebat. Nec satis est vidisse. Ambulavi per mare durum, atque pedes umidi non facti sunt. Si tibi fuisset fretum tale, O Leandre, causa mortis aqua non foret.

Tamen a Musa levor in tantis malis, atque ad carmina sacraque eorum redivi. Sed nemo est cui carmina recitem mea, nec qui verba Latina mea suis auribus accipiat. Ipse mihi lego scriboque (quid enim faciam?), nec ullus praeter ego scripta iudicet. Saepe tamen interrogavi 'cui cura haec nunc laborat? An A Sauromatis Getisque legar?' Saepe enim lacrimas meas super scripta effudi, litteraque umida facta est fletu meo, corque mea vetusta vulnera novit tamquam nova, guttaeque ex oculis mei in sinum cadunt. [Cum vice mutata qui sim fuerimque, recordor, et, tulerit quo me casus et unde, subit,] saepe manus demens, et irata studiis sibique, carmina mea in focus arsuos misit. Atque, quoniam ex multis multa non supersunt, cum venia facito, quisquis es, ista legas. Roma mihi prohibita, tu quoque non melius quam sunt mea tempora, Carmen consuli boni.

Tempus efficit ut uvae racemis extensis tumeantur, [vixque merum capiant grana quod intus habent]; tempus etiam semen in canas aristas producit, cavetque ne mala saporem squalidum habeant. Dens aratri qui saepe agros renovat, tempore tenuatur. Idem fit duris lapidibus, et adamantia teritur. Irae saevae quoque tempore mitigantur, luctusque minuitur, et maesta corda levantur in dies. [Cuncta potest igitur tacito pede vestustas praeterquam curas attenuare meas. Iam is uvae collectae sunt pressaeque pede nudo, inde a tempore quo exul eram. Nec tamen patientia quaesita est spatio longo.]

[*Tristium liber I, carmen I, versus 1–22*]

O mi parve liber, ibis in urbem sine me! Ei mihi quod tecum venire non possum. Eas, sed incultus, sicut decet esse exulis huius. Non eris ornatus colore purpureo, quod non decet luctus. Cornua candida non geres in fronte. Tantummodo libri felices ornantur his rebus, decet te esse memorem fortunae meae. Nec tibi pudeant liturae. Ille qui eas videt sentiat me lacrimavisse. Eas liber, atque salutes grata loca meis verbis. Dices populo me vivum esse, sed negabis me esse salvum. Vivo tantum quod sinit duces. Caveas, ergo, ne dicas res quae necesse non sunt.

[*Tristium liber I, carmen I, versus 28–71*]

Fortasse animum Caesaris lenietur audiendo scripta mea. Revertar forsitan quodam die in carissimam patriam meam, atque illic ultimum spiritum edam. Carmina secessum scribentis et otia quaerere solent, ego vero iactor ubique mare, venti hiemeque. Timor carminibus nocere solet, sed iam censeo gladium fixurum esse in iugulo meo. Si Homerus ipse in meis condicionibus versaretur, excidisset satis ingenii ad explicandum. Donec felix eram, titulum amoris tangere solebam. Quaerebam laudem dum hoc faciebam, sed iam satis carminum talium scripsi. Liber, i Romam mea causa, nam tibi licet. Utinam duces posset me mutare in librum meum nunc! Noli putare, liber, te peregrinum solum esse qui magnam urbem intrat. Clam intrare conare, nolique sinere cetera carmina mea te laedere. Scripta mea nunc egent magna favore quam olim habebant. Siquis te non putet esse legendum quod ego te scripsi, dicas ei me praeceptorem amoris non esse quam illas poenas meruit. Te mittam in Palatium, atque gradus domi Caesareae scandes. Augusta loca ubi sententiam meam accepi, me ignoscent.

[*Tristium liber I, carmen I, versus 81–107*]

Confiteor me quoque timere fulmina Iovis, quae iam sensi. Puto cum tonitrum auditur, me peti infesto igne. [Quicumque Argolica fugit de classe Capherea, semper ab Euboicis vela retorquet aquis]. Et cum navis mea fulgere percussa est semel, noluit umquam redire locum. Cave ergo, liber, atque timida mente aspice omnia quae te saepiunt, ut satis tibi sit a media plebe legi. Dum Icarus petit altiores partes caeli, alis suis infirmis, nomen novum

dedit aquis. Difficile hinc est dicere utrum remis utaris, an aura. Et res et locus tibi dabunt consilium. Si poteris tradi vacuo, si omnia tibi mita videbis, si ira fregerit vires suas: siquis erit qui tradat te dubitantem, et timentem adire, et ante tamen pauca loquatur, adi. Pervenies illuc luce bona dominoque felicior ipso, atque mala nostra leves. Namque ea vel nemo, vel qui me vulneravit solus Achilleo tollere more potest. Tantum ne noceas, dum vis prodesse, videto. Nam in animo nostro, spes minor est, quam timor: quaeque quiescebat, ne ira mota iterum saeviat, et tuis altera causa poenae, cave. Cum tamen in nostrum penetrale fueris receptus, contingeris domum tuam, scrinia curva, et fratres illic ex ordine positos videbis.

[*Tristium liber I, carmen I, versus 112–124*]

Fuge, liber, fratres tuos qui noti sunt ab omnibus docere amare, an si satis oris habebis, voca eos Telegones et Oedipodas. Hoc in scrinio *Metamorphoses* quoque invenies, quod ex quindecim voluminibus constat. Impero tibi ut dicas his libris [inter mutata referri fortunae vultum corpora posse meae]. Tempus statim dissimile factum est, atque flendum. Si interrogas, plura habebam quae tibi mandare volebam, sed time one te retardam in via.

Ubi cumque vitis est, gemma de palmitate movetur: nam vitis apud litus Geticum non est; et ubi cumque arborem invenies, videbis ramos eorum turgescere: in oris Geticis nulla arbor est. [Otia nunc istis, iunctisque ex ordine ludis cedunt verbosi garrula bella fori]. Sonum ungularum equorum pavementum pulsantium iam auditur, ludentque nunc armis levibus iuvenes, nunc pila, non celetirter trochum volvunt; nunc cum iuventus oleo perfusa sit, [defessos artus Virgine tingit aqua.] Romani scaenae spectant, et in ternis theatri foris maximum auditur sonum favoris. [O quantum et quotiens non est numerare, beatum, non interdicta cui licet urbe frui!] Ego tamen nives liquates sub sole vernali sentio, quaeque lacu aquae durae non effodiantur: nec mare glacie concrescunt, nec boves Sauromates currus stridentios agunt. Aliquot naviculae huc venire incipient, et puppis in hospita litore Ponti erit. Curiosus nautae occurram, et salute dicta, eum interrogam quamobrem veniat, ex quibus locis, aut quas petat terras.

Urbem, domus, et forma locorum animo cerno, atque res factas in singulis locis recordor. Uxorem caram video, sicut nunc ante oculos stat. Illa condiciones meos molestiores facit, sed eodem tempore levat. Ingravat quod abest, sed levat quod me amare pergit atque firmiter onus fert. Vos quoque semper eritis in corde meo. Singulos vestrum nominare velim in hoc libro, sed tamen hoc non faciam propter timorem cautum, atque vos nolle puto. Antea nomina vestra volebatis in carminibus legere, et signum fuit honoris. Sed quod anceps est, in corde tantum quemque alloquar, atque non ero causa cur ullus timeat. [Nec versus meus indicio protrahit animos]. Siquis occulte amavit, amet. Scite hoc tamen, quamquam absim in locis remotis, semper vos adesse animo meo.

IX

Ut a patre relicto fugeret, Medea scelestas usa est navicula, quae creata est pugnacis Minervae et numquam per aquas temptatas navigavit. Speculator qui eam vidit “Hospes Colchide venit, nam vela agnosco!” exclamavit. Dum Minyae tremescebant, funis solvebant, et ancoram e fundo maris detrahebant, Medea ausa ausuraque multa nefanda meritorum, pectora conscia planxit; et quamquam audaciam maximam habuit, pallor adhuc fuit in ore eius. Cum vela appropinquantia prospexit ‘Tenemur, et patrem dolo quoddam retardare debebimus!’ inquit. Dum quaerebat quid faceret, oculi in omnia versabant, et casu eos ad fratrem tulit. ‘Vicimus’ inquit ‘Morte sua mihi erit causa salutis. Repente latum ignari nec quicquam timentis gladio transegit, atque membra omnia eius sparsit per agros. Neu pater nesciret facinoris, manus pallidas et caput sanguinolentum in alto scopulo proposuit, ut pater luctu novo retardetur, artus dum legit extinctos, triste moretur iter. Hac de causa locus hic “Tomis” vocatur, quod dicitur hic sororem fratrem obtruncavisse.

Ut tamen audivisti, vatem fulimne percussum, admonitu matris condoluisse potes, et circum sacra tua poetas aspiciens, dicere potes 'nescio quis cultor nostri abest'. Aduva me, o Bacche bone: [sic altera degravet ulmum vitis et incluso plena sit uva mero], sic cum iuventus industria Bacchis Satyrorum adsit, et sono attonito non tacearis, ossa Lycurgi bipenniferi sic sint male pressa, nec umbra impia nec poena Pentheos vacet, [sic micet aeternum vicinaque sidera vincat coniugis in caelo clara corona tuae]: huc ades et casus meos relevas, pulcherrime, recordare me unum de numero tuo esse. Dei commercia inter se habent, ergo conare numen Caesaris flectere numine tuo, Bacche.

X

Delpini salire et se in aere volvere nequeunt, quod hiems dura eos facere prohibet; et quamquam Boreas insonet alis iactatis, nullus fluctus in vortice obsesso erit. Naves in glacie dura ^{remanebant} remanent inclusae, nec quisquam sulcum remigando ^{poterit} facere potest. Vidi pisces in glacie haerentes, quorum pars adhuc viva fuit. [Sive igitur nimii Boreae vis saeva ⁸ ⁹ ¹² ¹¹ ¹⁵ ^{7/10} marinas, sive redundatas flumine cogit ¹ ² ⁵ ⁶ ³ ⁴ aquas], ^{equites} hostes statim Danuvium equis transeunt. Peritissimi sunt ^{equites} equis. Longe sagittas mittunt, et vicinam terram vastant. Fugiunt quidam, et opes rapiuntur nullis agros tuentibus. Opes tamen vivrorum rusticorum parvae sunt, sicut pecus plaustraque stridentia, nam magnam pecuniam non faciunt. Manus capitovrum alligantur, frustra^{que} domos respiciunt. Quidam ¹ pereunt hamatis sagittis trasacti, nam ² venenum in cuspidines posuerunt barbari. Illi ³ quos secum ferre aut abducere non possunt, ⁴ moriantur in casis flammis combustis hosticis. Cum sit pax, cives adhuc metuunt bellum, et nemo agrum arare audet. Locus hic hostem absentem praesentemque timet; terra relicta situ rigido iners cessat. Nec sub umbra hic latet dulcis uva pampinea, nec ^{succis uvarum} musta fervida altos lacus cumulant. Nec haberet Ancontius malum in quo verba scriberet legenda dominae suae. Nudos aspiceres arbores et campos sine ^{frondibus} fronde. Hic locus viro felici non convenit! Ex omnibus locis in toto orbe terrarum, haec terra delecta ^{est} exilio meo.

Fretum Goditanum

mirande

Dalea

rege vetante

Facito ut ossa mea serventur in parva urna: hoc modo mortuus exul non iam ero. Nemo hoc prohibuit: soror Thebana fratrem mortuum supposuit colle. ~~Et~~ cineres mei cum foliis et pulvere pulchi amomi misce, et pone in humo suburbano. Ambulator cito has leget litteras magnas: Hic ego, Naso poeta, iaceo lusor amorum tenerorum, qui propter ingenium, perii. Ne sit tibi grave dicere ^{ut} ossa Ovidii molliter cubent. Satis hoc est in titulo poni, nam libri quos scripsi maiora et magis diuturna erunt monumenta mihi, et quos confido, quamquam nocuerunt, longa tempora et nomen scriptori duros. Tu tamen, semper des munera feralia et da coronam umidam lacrimis tuis. ^{mihi mortua} Quamquam ignis corpus in cineres mutaverit, ^{us} maesta cinis sentiet officium pium. Plura tibi scribere possum, sed vox iam fessa est loquendo. Lingua sicca vires dictandi negat. Accipe dictum quod ultimum fortasse erit, quod qui tibi mittit, ipse non habet, 'vale'.

O carissime amice, temporibus ^{difficilibus} difficilis cognite, postquam res meae lapsae sunt: si ^{crearis} amico qui doctus factus est experientia, vive occultus ^{remotusque} a locis ubi homines divi sunt, fuge praelustria loca quantum potes: quod fulmen saevum a ^{praelustribus} praelustis locis venit. Nam quamquam ^{potentes} soli prodesse possunt, ^{si prodesse possunt, etiam obesse possunt} quod si prosit, etiam obesse potest. Antemna demissa tempestates effugit hibernas, et magis est timor ^{velae} latae quam parvae. Navicula parva multo facilius innatare potest summa unda, quam navis quae mergat ^{aux} onere ^{retiarum} nexarum. Si ego prius admonitus ^{essem} fuisset, essem in urbe qua esse debebam. Navicula mea per placidas aquas currebat dum tecum vivebam, nam illo tempore levis fuit aura. Ille qui in planitie cadit (hoc rarius difficilisque fit) sic cadit, et cum humo ^{facile} iacet, surgere potest. Sed Elpenor miser qui est delapus ab alto tecto, debilis umbra regi suo occurrit. Quomodo Daedalus tutas alas ^{creavit}, et Icarus oceanum nomine ^{signet}? Sine dubio fuit quod filius alte volabat, et pater demisus: nam ambo natura pennas non habuerunt. Crede mihi, ille qui bene latuit, bene vixit, et intra fortunam suam quisque manere debet.

[Quid mihi cum Siculis inter Scythiamque Getasque? Ad te, quisquis is es, nostra querela redit]. Et ut possis sitim explere sanguine meo, et quanta vis avido corde gaudia feras, fugiens, tot mala et mare et terra passus, ut auditis te etiam dolore posse putem. Crede mihi, si ego cum Ulixē comparatus sim, putesne iram Neptuni maiorem fuisse quam Caesaris? Ergo quisquis es, ne iterum crimina mea scideris, atque manus duras de gravi vulnere meo remove; et ut obliviones famam culpae meae tenuent, [facta cicatricem ducere nostra sine;] et memor fortunae humanae, quae eosdem premit tollitque, ipse

Lucretius De rerum natura

Favonius

Pueri

Musa mihi salutarium dedit

~~A-musa-solatus-sum~~ in itinere, solaque fuit quae mecum remansit; illa nec insidias, nec gladios militis Sinti, nec mare, nec ventos, barbariamque ^{timebat} timet.

Scit etiam propter ^equam errorem in exilium missus sum, et tantum culpam esse in facto meo, neque scelus. [scilicet hoc ipso nunc aequae, quod obfuit ante, cum mecum iuncti criminis act^o area est]. Equidem manum meum in sacris Musarum ^{non}posuissem, si scivissem eas me nocituras fuisse. Sed nunc,

quid faciendum est? Ipsa vis sacrorum me tenet, amensque redeo ad ipsa quae me vulneraverunt. Dulichiq^{us} lotis noxiis gaudebat. Amans sua damna fere sentit, sed tamen haeret in illis, materiamque culpae suae persequitur.

Libri, quamquam nocuerunt, adhuc mihi placent, et quod telum me vulveravit, amo. Fortasse hoc studium insania videri possit, haec genus furoris utile est.

Paraphrasim scribe!
Mercuri die

[Quorum pars causas et res et nomina quaeret, pars referet, quamvis noverit illa parum].
Hic excelsus qui in ostro Sidonio fulget, secundus duci in bello fuit. Hic, qui oculos
miserabiles in humo fixit, numquam vultum talem ^{habuit} ~~gessit~~ dum arma tulit. Ille ferox et
adhuc ardens oculis hostilibus hortator consiliumque pugnae fuit. Hic perfidus milites
nostros insidiis cepit, qui nunc capillis prolixis [ora squalida tegit] [Illo qui sequitur, dicunt
mactata ministro saepe recusanti corpora capta deo]. Hic lacus, hi montes, haec omnia
castella, tot amnes plena ferae caedis et sanguinis sunt. [Drursus in his meruit quondam
cognomina terris, quae bona progenies, digna parente, fuit]. Cornibus fractis, et male
tectus ab ulva viridi, ispe Rhenus suo sanguine decolor erat. En, Germania etiam crinibus
passis fertur, maestaque sub pede ducis invicti sedet.

^{esse}
Dicunt corpora capta et mactata ab eo ministro, deo recusanti.
Drursus in his terris cognomina, quae servavit progenies eius,
quae digna parente fuit.

Liber IV, Carmen II

Versus 1 – 24

Iam fieri potest ut Germania saeva, simul cum ceteris ^{sua gentes} gentibus, genus duobus Caesaribus
flectant, Palatiaque celsa sertis coronentur, turaque ardentia sonent diemque inficiant,
candidaque victima ~~abducta~~ humum sanguine purpureo imbuat, collo securi percusso, et
uterque Caesar victores donas promissas reddere templis deorum amicorum parent,
ivenesque ^(offerant) qui sub nomine Caesaris crescunt, semper terras regat domus illa. [Cumque
bonis nuribus pro sospite Livia nato munera det meritis, saepe datura, deis] et pariter
matres quae sine crimine focos castos perpetua virginitate servant; cum plebe pia quoque
senatus laetatur, cuius ego nuper eques eram. Gaudia communia nos fallunt, procul
expulsos, nec nisi parva, fama tam longe venit. Ergo omnis populus triumphos spectare
poterit [⁴ cumque ⁶ ducum ⁵ titulis ² oppida ³ ¹ capta leget], et videbit reges captivos, vinculas
gerentes in collis, equos coronatos anteire videbit. [Et cernet vultus aliis pro tempore
versos, terribiles aliis ^{quorum} inmemoresque sui.

Tamen a Musa levor in tantis malis, atque ad carmina sacraque eorum redivi. Sed nemo est cui carmina recitem mea, nec qui verba Latina mea suis auribus accipiat. Ipse mihi lego scriboque (quid enim faciam?), nec ullus praeter ego scripta ~~scribit~~ ^{judicabit}. Saepe tamen interrogavi [cui cura haec nunc laborat?] An ~~X~~ Sauromatis Getisque legar? Saepe enim lacrimas meas super scripta effudi, litteraque umida facta est fletu meo, corque mea vetusta vulnera novit tamquam nova, guttaeque ex oculis ~~meis~~ ^{meis} in sinum cadunt. [Cum vice mutata qui sim fuerimque, recordor, et, tulerit quo me casus et unde, subit,] saepe manus demens, et irata studiis sibi, carmina mea in focos arduos misit. Atque, quoniam ex multis multa non supersunt, cum venia facito, quisquis es, ista legas. Roma mihi prohibita, tu quoque non melius quam sunt mea tempora, Carmen consuli boni.]

subit ^{quo} casus me tulerit, et unde

Tu quoque, Roma mihi interdicta,
carmen quod melius non est
temporibus meis.

1. Fieri potest ut Germania vincita sit, et Palatium fortasse veletur coronā.
2. Tura in igne sonent, et tunus diem obfuscet, et candida victima adducta, collō securi percussa, ~~humum~~ humum tingat. sanguine purpureo.
3. Victores uterque Caesar parent reddere dona promissa de temptis deorum amicorum.
4. Et qui iuvenes qui crescut nomine Caesareo, ut domus illas terras perpetuo regat.
- 5.

Saturni die scholam habere debemus.

Poenantius fere decem annos vulnus pestiferum habuit, quod a serpente turgido datum est. Telephus perisset morbo aeterno, si auxilio egeret. Si nullum commisimus facinus, spero fore ut ipse qui me vulneravit, ea levare velit. [contentusque mei iam tandem parte doloris exiguum pleno de mare demat aquae]. Et pars totius poenae meae instar erit. Quot conchas os maritima, quot amoena rosaria flores, aut quot grana papaver soporiferum habet, quot bestias alit silva, quot pisces in oceano natant, quot pennies avis aera tenerum pulsat, tot malis premor, et si ea comprehendere coner, numerum guttarum in mare Icario dicere coner. Et ut viae casus, ut terribilia pericula maris, ut manus strictas in fata mea taceam, locus a saevo hoste cinctus, et terra barbara novissimaque magni orbis me sustinet. [Hinc ego traicerer (neque enim mea culpa cruenta est) esset, qua debet, si tibi cura mei. Ille deus, quo potestas Romana nixa est, saepe victor lenis in hoste suo fuit. Quam ob causam dubitas, timesque res tutas? Accede rogaque: nihil mitius est in hoc orbe ingente quam Caesar. Heu, me miserum! Quid nunc faciam, si proxima quaeque relinquunt? Tu quoque colla subtrahis iugo effracto? Quo ferar? Unde petam sollacia rebus lassis? Nulla ancora iam ratem nostram tenet. Videris. Ipse, quamquam invisus, ad aram sacram confugiam: ara nullas manus summovet. Alloquor

[Filia mea bis primā ^{→ gr̄avida} fecunda iuventā] non solum ex uno coniuge natos habuit. Pater fata sua compleverat et novem lustris altera novem addiderat.

Non aliter flevi quam si ille me ademptum deploraret. Mater proxima mortua est. Felices tamen sepulti sunt, nam nihil de exilio meo sciverunt. Felix etiam ego, quod dum vivebant, miser non eram, neque illi de me doluerunt. Si tamen nihil praeter nomina mortuorum restant, et umbra levis rogos altos effugit, si ad vos, umbrae parentales, fama mea pervenit, atque apud Inferos de exilio meo audivistis, scite quaeso me errorem fortuito fecisse, neque scelus. Hoc Manibus satis est, ad vos, pectora studiosa, revertor, quae quaeritis acta vitae meae. Melioribus annis vitae iam finitis, capillus meus albus factus est, [postque meos ortus Pisaea vinctus oliva abstulerat deciens praemia victor eques], cum ira principis laesi me quaerere iubet. [Causa meae cunctis nimium quoque nota ruinae indicio non est testificanda meo]. Quid referam comitumque nefas nocentesque servos? Multa non passus sum fugā leviora.

Poecantius fere decem annos vulnus pestiferum habuit, quod a serpente turgido datum est. Telephus perisset morbo aeternō, si auxiliō egeret. Si nullum commisimus facinus, spero fore ut ipse qui me vulneravit, ea levare velit. [contentusque mei iam tandem parte doloris exiguum pleno de mare demat aquae]. Et pars totius poenae meae instar erit. Quot conchas ^{ora} ~~ae~~maritima, quot amoena rosaria flores, aut quot grana papaver soporiferum habet, quot bestias alit silva, quot pisces in oceano natant, quot pennies avis aera tenerum pulsat, tot malis premor, et si ea comprehendere coner, numerum guttarum in mare Icario dicere coner. Et ut viae casus, ut terribilia pericula maris, ut manus strictas in fata mea taceam, locus a saevo hoste cinctus, et terra barbara novissimaque magni orbis me sustinet. [Hinc ego traicerer (neque enim mea culpa cruenta est) esset, qua debet, si tibi cura mei. Ille deus, quo potestas Romana nixa est, saepe victor lenis in hoste suo fuit. Quam ob causam dubitas, timesque res tutas? Accede rogaque: nihil mitius est in hoc orbe ingente quam Caesar. Heu, me miserum! Quid nunc faciam, si proxima quaeque relinquant? Tu quoque colla subtrahis iugo effracto? Quo ferar? Unde petam sollacia rebus lassis? Nulla ancora iam ratem nostram tenet. Videris. Ipse, quamquam invisus, ad aram sacram confugiam: ara nullas manus summovet. Alloquor

pupis

littera

merum quadrimum

vinum quattuor annos vetustas

Hoc malum tristius
Boves veteres interdum iuga fugiunt, et eques domiti saepe repugnant. Haec mala tristior
est quam ^{prae}prior: ut enim sibi par sit, mora crevit et auctum est. Mala mea antea non tam nota
mihi fuerunt quam nunc sunt, nam tempore cognitiora fiunt gravantque. [Est quoque non - non
nihilum vires afferre recentes, nec praeconsumptum temporis esse malis]. Luctator novus ^{minimum}
in arena flava stans, fortior est quam ille qui membra sua defatigavit diu pugando.
Gladiator intactus in nitidis armis melior est illo qui arma tinxit sanguine suo. Navis
nuper facta bene patitur tempestates praecipites: sed vetus quamlibet imbre parvo
solvitur. Ego quoque melius ante tuli omnia quae fero, vae, mala longa in dies [longa die]
multiplicantur. [Credite, deficio, nostroque a corpore quantum auguror, accedunt tempora
parva malis]. Nam neque vires habeo quas antea habebam, nec solitum colorem: tenuem
cutem habeo quae vit ossa tegit. Sed mens aegrior est quam corpus ^{firmum} insanum, et in
circumspectu stat sine fine mali sui. Facies urbis abest, et amici, mea cura, absunt, et qua
nulla mihi carior, uxor abest.

Flatter

Ecce, supplex abens, deos absentes alloquor, si licet homini cum Iove loqui. Dominus imperii, quo sospite certum est omnes deos curam gentis Italiae habere, o decus, o imago patriae florentis per te, o vir non minor quam ipse orbis terrarum quem nunc regis (sic terras habites, et aether te desideret et tardus ad stellas pactas eas) mihi, quaeso, parces, et minimam partem de fulmine tuo deme: id quod superabit satis poenae mihi erit. Ira tua ~~ita~~ moderata est, et vitam mihi dedisti, nec ius civis, nec nomen meum abstulisti, nec fortuna mea aliis data est, nec exul ipse nominor verbis edicti tui. Et omnia haec quae timui, quod videbam me meruisse; sed ira tua lenior est quam scelus meum. Me relegatum iusisti arva Ponti visere.

v: j

Sensu antiquo bravo

Quark
Adobe illustrator

Tempus

Cum ex omnibus, Perilla, dignissima sis maximas habere divitias, modicas tantum habes. Tamen mente fingas tibi esse opes ingentes, nam quodcumque libet sors, dat et rapit. Ille qui paene Croesus fuit, subito fit Irus pauper. [Ne ^{dicam (quae sunt caduca)} singula referam], nihil immortale habemus praeter ^{is} pectora et bona ingenii. En ego, cum omnia quae potuerunt, ablata sint a me: patria, amici, et domus. Ingenio ^{um} tamen adhuc servo et fruor eo. Caesar nihil iuris in hoc habere potest. Si occidat ~~gladio~~, adhuc fama mei remanebit, et dum Martia Roma vitrix prospiciet omnem orbem domitum de collibus suis, legar ab hominibus. Tu quoque, [quam ³ maneat] ² felicior usus studii, effuge rogos venturos, ^o qua potes modo.

Quis crederet? Sunt in his barbaris terris urbes Graecae. Huc quoque Mileto missi [venere coloni], et in Getas Graecas domos constiterunt. Et nomen hoc antiquum, [positaque...]

ΤΕΡΥΕΛ
T.

Eumedes adhuc liberos habuisset, si filius eius stultus equos
 Achilleos non amavisset. Neque filium ~~conspicere~~ vidisset neque
 filias in arbore si pater Merops Phaetonta cepisset. Tu quoque,
 amice, time res quae sunt nimis celsa, et precor ut vela contrahas
~~curamque tuam~~. Nam nullis casibus dignus es spatium vitae decurrere et
 fato frui sereniore. [Quae pro te ut voveam, miti pietate mereris
 haesuraque fide tempus in omne mihi]. Tali vultu vidi te fata mea
 gementem, qualem ~~non sperare non potest~~. Lacrimas tuas vidi
 cadentes super ora nostra, et eodem tempore eas et fida verba bibi.
 Nunc quoque amicum cupiditate summotum defendis, et fere nulla
 parte leves mala quae levanda sunt. Vive sine invidia, depelle annos
 molles inglorius, amicitiamque iunge cum illis qui aequales ~~aeque~~ + Dat
 sunt. Nomen Nasonis tui ama, quod adhuc unum non extulit: Mare
 Nigrum omnia cetera habet. in exilio
esse

Dat
tibi

(1) tellus proxima (dat) sideribus Ursae Erymanthidos me tenet.

Siquis Romanorum adhuc recordatur mei, et nomen 'Ovidius' in urbe restat, sciat me suppositum esse stellis quae numquam occidunt, et in media barbaria vivere. Saepior a gentibus feris: Sauromatis, Bessis, et Getis, [redacted] esse [redacted] mea non existimo. Dum sunt calores, omnes a flumine Danuvio defenduntur, nam ille aquis liquidis impedit quominus bella gerantur. At cum hiems maesta [redacted], et terra candida facta est glacie marmore [redacted] et dum Boreas [redacted] nix sub Arcto vivere, scimus has gentes [axe] trementi premi. Nix humi iacet, et ne sole pluviisve resolvatur, Boreas indurat et perpetuam facit. [redacted] et per duos annos remanere solet in multis locis. Tam violenter flat Aquilo, ut turres quondam eminentes aequet humo, et tecta rapta ferat. Et braxis pellibus sutis cives frigora arcent, et de toto corpore, ora tantummodo nuda sunt. Glacie pendente capilli moti saepe sonant, et inducto gelu, barba candida nitet; [redacted] [redacted] nec vinum liquidum bibunt, sed gustant partes concretas lambendo. Quid dicam, ut fluvii frigore vincti concrecant, et aquae de lacu effodiantur? Ipse qui latior est quam Nilus [redacted] aquas caeruleas congelat Hister, atque tectis aquis in mare serpit; quaeque naviculae ierant, nunc pedibus ire licet, et equi undas concretas pulsant ungulis suis; et per pontes novos, subter undis labentibus, Sarmatici cum barbaris boves ducunt. Multi non erunt qui mihi credant, sed cum mentitor nulla accipiat praemia, testis ratam fidem habere debet. Vidi pontum ingentem glacie consistere, et [redacted] aquas inmotas premebat. Nec satis est vidisse. Ambulavi per mare durum, atque pedes umidi non facti sunt. Si tibi fuisset fretum tale, O Leandre, causa mortis aqua non foret.

sed illa fronde Frons
du

languor

1. Animo urbem, domus, et forma locorum adspicio,
Et recordor id quod feci in singulis locis.

2. Video uxorum sicut ante me re vera stat ante me. Illa casus meos molestiores facit, sed etiam levat: ingravat quod abest, et levat quod me amare pergit atque firma onus tuetur.

3. Vos quoque, amici, semper in corde meo eritis, quos singulos nominare velim in libro. Hoc tamen non faciam propter timorem cautum, et puto vos nolle.

Si omnes complexit annos vitae meae fortuna, atque cito tempus moriendi appropinquat,
quam bonum erat, maximi dei, ^{sententiam} permittere ut saltem sepelire sub terra patriae. Melius
erat si ~~arbitrium~~ mortis aciperem quam exilii, vel mors festinata fugam praecedisset.
Nuper intactus, bene potui vitam hanc reddere, ut exul, me occiderem, et moriendo
viverem. Moriar in his ignotis oris valde procul, et tristia fient fata ipso loco; nec
corpus meum consueto lecto languescet, nullusque erit qui super me obitum plorabit;
nec guttae dominae cadebunt in ora mea [accedent animae tempora parva meae;]
ero ego sine funeribus ^{et} sine decore sepulchri ero, ~~iacet~~ ^{iacebo} ~~in~~ ⁱⁿ indeploratum in his
barbaris terris. [Ecquid, ubi audieris...] pectoraque fida pulsabis manu timida.
Ecquid, in has partes nequiquam brachia tua tendens, nomen miseri inanis viri?
Ne scinderis comas nec genas delaceraveris

Paraphrasis Tristium Ovidii, Lineae

Hos libros qui docent amare, liber, an si habebis sat. oris, voca
eos Telegones Oedipodasque. Etiam Metamorphoses sunt in
hac scrinia,

Nam navicula, quae creata est cura pugnacis Minervae prima per aquas temptatas non
cucurrit, impia Medea usa est ut a patre deserto fugeret. Quem procul vidit
speculator ab alto tumulo, 'Hospes Colcide venit, nam vela agnosco, dum tremant
Minyae et funis navis so

Missus liber exulis venio in hanc urbem: accipi me fessum animo benevolo:
nolique timere si forte pudor tibi sim: nam nullus versus in hoc libro amare
docet. Haec est fortuna domini mei, ut infelix nullis iocis dissimulare. Quia
antea male lusi in viridi aetate, nimis sero opus damnavit. Videas quod tibi, nihil
praeter res tristiae continentur in hoc libro, carmina tantummodo quae suis
temporibus conveniunt, Carmina clauda subsidunt alterno versu, ^{quia} hoc est
ratio pedis, vel via longa facit; quod non flavus sum cedra neque levis
pumice, erubui quod mihi non curavit dominus meus.

Si omnes implebit annos fortuna, atque tam cito erit finis vitae meae, quam bonum sit, di, si permittitis me in patria... Melius mihi esset si haec poena in mortem dilata fuisset, potius quam exilium. Vel ante fugam tranquilliter morerer. Integer mihi nuper licebat hanc vitam dare exule occidendo. In oris ignotis igitur moriar, et fata tristia fient ipso loco; nec corpus meum languescet lecto adsueto meo; nullus erit qui deponat super me depositam lacrimas effudebit

Ulixes plura mala passus est quam Ovidius. Nesciebat utrum unquam iterum uxorem Penelopem sive carum filium Telemachum ^{visurus esset} videret. Plura impedimenta in itinere ei fuerunt; Scylla, Carybdis ... et multae aliae res. Neptunus deus iratus ^{fuit} est, atque effecit ut mare turbidissimum esset. Ovidius tantummodo in nave sua sedebat donec ad terram pervenit. Neritida strenue navigavit per fluctus. Ovidius decem annos desiderio patriae affectus est, Ulixes tamen ^{duplice maiore} ~~duplex~~ Ovidius nullas habuit socios. Ulixes multos qui fere nunquam auxilio ei fuerunt; contrariam prorsus fecerunt atque voluntatem eius: Saccum in quo venti omnes continebantur aperuerunt, valde esurientes interfecerunt boves dei Solis, effeceruntque ut diutius ex patria cara remaneret.

Saturae, II, 6 79-117

SEND ARGUMENT

Sicut lupus rapax fame stimulatus conatur ovile ^{incubo}

Saturni die 9:00

~~sic nescio quis ve~~

Sic nescio quis venturus fuit in bona mea (male fidens/fidus ille meis difficultatibus) si tu patereris.

Uxor Hectoris non est prior probior te, neque Laudumiae gliae comes fuit illo viro extincto.

Si ~~ma~~ de te scripserit Maeonides, fama tua maior Penelope

Si forte admiraris quamobrem haec epistula ~~sp~~ scripta sit ab alio homine,
aegrotabam. In extremis ignotisque partibus orbis terrarum aeger eram,
et nesciebam utrum unquam vires recuperaturus essem. ~~Quaem~~
Quomodo putes me habere in hac molesto loco, inter Sauramatos
Getasque. Caelum pati nequeo, nec adsueri aquis, nescioque quomodo
terra non placent, ~~sed tamen~~. Hic domus apta non est, nec cibi sunt
uiles aegro. Nullus hic est amicus qui me consolatur arte canendi.
Omnia quae absunt desidero, hic in extremis populis et locis. Sed,
ex omnibus rebus quas desidero, maxima sum affectus desiderio
tui, ~~aem~~ uxor, et plus tenes in nostro pectore. Te alloquor absentem,
vox mea te ~~uocem~~ solam vocat, nulla dies nocte venit sine te.
* Quin *, Si iam morier moriturus sum, et lingua et palato vix
instillato, * et aliquis mihi nuntiet coniugum adesse, resurgam.
Et spes tua erit causa rigoris

Paraphrasis Tristium Ovidii, Carmen VII, Versus 45 - 70

Siquis scire cupit omnia mala quae passus sum, plus a me petit quam res fieri sinit.
Tot mala passus sum quot stellae in caelo sunt, sive quot minima corpora pulvis
habet: si ego re vera responderem ei qui me interrogavit, tamen ~~se~~ ^{mihi} non
crederet. Pars velim occultetur. Si vox mea infragilis esset, firmissusque pectus
quam aēs, atque ^{pluris linguis} ~~pluris~~ linguas loquerer: ne quidem explicare possem quod
materia vires meas exsuperat. Plura mala tuli quam Ulysses ipse. Ille brevi
spatio multis annis erravit inter Dulichias Iliacasque domos: nos sors tulit in
sinus Geticos Sarmaticosque — spatium maius quam inter stellas. Ille manum
sociorum fidelium: ^{amici} ~~amici~~ me profugum ~~amici~~ mei deseruerunt. Ille victor
petebat patriam suam: ego exul victus fui a patria. Nec mihi Dulichium
domus esse aut Ithace aut Samos, poena quibus non est grandis abesse locis:
Sed quae de septem collibus totum orbem conspicit, deumque locus imperii
Roma.

Tristium Ovidii, Carmen IV, 11-28.

Nauta ipse confessus est se valde timere, nam ratem non gubernat sed victus tantummodo sequitur. Sicut rector equorum invalidus qui, postquam omnibus viribus conatus est frenas tenere, ea remittit.

Non it quo ire vult, sed quo fluctus eum rapit. Nisi Aeolus emiserat ventos mutatos, iam essem in loco qui nobis adeundus non fuit.

Proci Illyriis, laeva de parte interdista, mihi cernitur Italia.

Quaeso ut ventus desinat terras contendere atque pareat deo.

Dum loquor, cupioque redire, fluctus maximus impetum facit in latum navis. Parcite caerulei, vos parcite numina ponti, infestumque mihi sit satis esse Iovem. Vos animam saevae fessam subducite morti, si modo, qui perit, non perisse potest.

Quocumque aspexi, nihil praeter ^oimago, mortis mini apparuit, ~~imagine~~
quam timeo, et timens precor. Ad portum perveniam, sed ipse portus me
terrebit. Magis terram hostilem timeo quam mare. Nam simul laboro
insidiis hominum et maris. Efficiunt ut timere debeam duobus de causis.
Timeo ne ille praedam speret sanguine meo, haec ^{maris}dicere velint se me
interfecisse. Pars heva barbara est, et adsucta avidae rapinae, cruor et caedes
et bellum semper illic ^{sunt}~~est~~, et cum mare turbidum sit fluctibus hibernis,
animus meus tamen agitatior est quam ipse ponto. Has ^{non}lineas ^{indomito}in horti
meis scripsi, nec ~~in~~ lectulo meo sustineas. Tactos in profundo luce
brevisimo, et ipsa charta

Saturni de

ultimum
spiritum
edere
edam

Fortasse animum Caesare lenietur audiendo mea scripta. Revastar, forsitan,
quodam die in carissimā patriā meā, atque illic spirare ~~ultimo tempore~~.

Carmina secessum scribentis otiaque quaere solent. Ego vero ubique iactor:
mare, ventis hiemeque, ~~Carmina solent omnia metus remove~~, sed iam

puto ~~gratum~~ in iugulo meo ^{Fidum ipi} ~~firmare esse~~. Homerus ipse, suo ingenio non
~~passet demonstrare luctus maestitiaeque mea~~. Donec sospes eram, Solebam
tangere titulum amoris. Dum nos faciebam, laudem quaerebam.

fixat
carminibus
carmina

nocet

Si Homerus ipse versaretur in conditionibus meis,
non ~~habere~~ excidisset satis ingenii.

Talis est meus vitae status nunc: ut sine modo lacrimandum sit. Pectora
mea quae nubillissima fuerunt serena facta sunt tuo processu. Iam hoc
futurum esse vidi, eo tempore quo minus aura fratrem ferebat. Si
pretium mor

Paraphrasis Tristium Ovidii, Carmen IX, Lineae

Dum bene habebat, omnes in domo nostra versabantur, sed cum primum impulsa est, omnes fugere coeperunt riuam timentes. Nec admiror si timent fulmina quae astant quod proximum sit. Caesar ipse probat eum in hoste qui cum aliquis in hoste opprimetur temporibus diuisis atque amicus eius venit ad iurandum.

Urbem, domus, et forma locorum aspicio, et in singulis locis, recordor ea quae facta sunt. Uxorem video sicut re vera ante me stat. Illa casus meos molestiores facit, sed etiam levat, quod me amare pergit atque firmiter onus tuetur. Vos quoque, amici, ^{quos in libro huiusmodi retin} semper eritis in corde meo. Hoc tamen non faciam propter ^{nomina} cautum timorem, et puto vos nolle. Antea volebatis et fuit instar honores ^{nomina} tua legere in libris. ~~Et~~ quod anceps est quemque alloquar intra pectora mea, atque nulli ero causa timoris.

Dum omnia bene se habebat, multi versabantur in domo nostra, sed cum primum impulsa est, omnes simul fugerunt ruinam metuentes. Nec admiror si fulmina quae proxima quaeque adflari solent. Caesar in hoste probat amicum qui versatur in condicionibus difficilis, neque irasci solet cum quis aliquid quod amavit amot in duris temporibus. Narratur regem Thoas Pylodum probavisse postquam.

Urbem, domus, et forma locorum animo cerno, atque res factas in singulis locis recordor.
Uxorem caram video, sicut nunc ante oculos stat. Illa condiciones meos molestiores
facit, sed eodem tempore levat, quod me amare pergit atque firmiter onus tuetur.
Vos quoque semper in corde meo eritis. Singulos vestrum nominare hoc in libro
velim, sed tamen hoc non faciam propter timorem cautum, et vos nolite puto. Antea
nomina versta in carminibus legere volebatis, atque signum fuit honoris. Quod
anceps est, in corde tantum quemque alloquar, ante ^{atque non ero causa} ~~atque~~ nulli ero causa sur ullus
timeat.

Paraphrasis Tristium Ovidii, Carmen ix, Lineae

Talis meus vitae status nunc: ut sine modo flendum sit. Pectora mea
quae nubilissima fuerent, tuo processu serena facta sunt. Jam hoc
futurum esse vidi, eo tempore quo minus cura ratem ferebat. Si
pretium morum et vitae sine macula, nemo plus quam te
aestimandus erit. Notus factus es propter artes liberales, et quolibet
causa eloquii tui bona fuit.
~~Semper cum orationem habuisti, fuit bona causa.~~ Ego commotus
statim tibi dixi: 'magnum forum expectat ~~bonum tuum~~ dona tua
ingenii.' ^{Haec non mihi dixit} ~~Dirinatus non sata visceris ovium, tonitruū sinistri, linguas~~
~~servatis, sive pennis exis: iugurilum meum more solito factum est,~~
~~sed tantummodo cogitando hoc didici.~~ Quod hoc verum est,
tota mente mihi et tibi gratulor, quod ingenium tuum non
latuisti.

Paraphrasis Tristium Ovidii, Lineae 5-7

Mente fingatis hanc mortem me dignam esse, non ego tantum hic vehor. Quamobrem mea poena immeritos trahit? O di virides, super nos sedentes, et quibus potestas maris est, desine iam minari: ~~quamque~~ Caesar Augustus vitam ~~ita Caesaris~~ ira mitissima Caesaris quamque vitam dedit, sinite ergo, feram in iussa loca. Etiam si vultis me necare poena quam merui, culpa mea minor est morte ipso iudice. Si Caesar voluisset me mittere ad undas Stygias, in hoc ope vestra auxilia non equisset.

Liber I, Carmen I, Lineae 1-22,

O mi parve liber, ibis in urbem sine me! Et mihi, quod tecum venire non possum. Fas, sed incultus, sicut decet esse exulis huius. Non eris ornatus colore purpureo, quod non decet luctus. Cornua candida non geres in fronte. Tantummodo libri felices ornantur his rebus, decet te esse memorem fortunae meae. Nec tibi pudeant liturae. Ille qui eas videt sentiat me lacrimavisse. Fas, liber, atque salutes grata loca meis verbis. Dices populo me vivum esse, sed negabis me esse salvum. Vivo tantum quod sinit deus. Caveas, ergo, ne dicas res quae non sunt necesse

Liber I, Carmen I, Lineae 28-71,

Fortasse animum Caesaris lenietur audiendo scripta mea. Revertar forsitan quodam die in carissimam patriam meam, atque illic ultimum spiritum edere. Carmina secessum scribentis et otia quaerere solent, ego vero iactor ubique et mare, venti hiemeque. Timor carminibus nocere solet, sed iam censeo gladium fixum esse in iugulo meo. Si Homerus ipse in meis condicionibus versaretur, excidisset satis ingenii. Donec felix eram, titulum amoris tangere solebam. Querebam laudem dum hoc faciebam, sed iam satis carminum talium scripsi. Liber, I Romam mea causa, nam tibi licet. Utinam deus posset me mutare in librum meum nunc. Noli putare, liber, te peregrinum solum esse qui magnam urbem intrat. Clam intrare conare, nolique sinere cetera carmina te laedere. Scripta mea nunc egent magna favore quam olim habebant. Siquis te non putet esse legendum quod ego te scripsi, dicas ei me praecceptorem amoris non esse quam illos poenas meruit. Te mittam in Palatium, atque gradus domi Caesareae scandes. Augusta loca ubi sententiam meam accepi, me ignoscent.

Liber I, Carmen I, Lineae 81-107,

Confiteor me quoque timere fulmina Iovis, quae iam sensi. Puto cum tonitrum auditur, me peti infesto igne. Quicumque [Argolica fugit de classe Copherea, semper ab Euboicis vela retorquet aquis.] Et cum navis mea fulgure percussa est semel, noluit unquam redire locum. Cave ergo, liber, atque timida mente aspice omnia quae te saepiunt, ut satis tibi sit a media plebe legi. Dum Icarus petit altiores partes caeli alis suis infimis, nomen novum

3

Heu! Me miserum; et locus et imperator simul terrorem in me
iniciunt. Singulae litterae nostrae tremescunt pavidae: Animadver-
tistine paginas meas pallidas esse, et alternos versus intremere?
[Quandocumque, precor, placere nostra parenti isdem et sub
domus dominis aspiciare]. Inde (tenore) pari, scilicet celis ducor ad
sublimia candidaque templa dei capilli prolixi, ubi signa
alterna columnis sunt peregrinis, Belides et barbarus pater
stricto gladio, quaeque viri veteres ceperunt (docto) novique pectore,
patent lectoris inspicienda. Omnes quaerebam fratres meos, praeter
illos, ut scilicet, pater meus vult se numquam genuisse. Custos
praepositus me frustra quaerentem e sedibus illis sancto loco
abire. Altera templa peto, iuxta vicino theatro: haec (—)
etiam mihi adeunda non fuerunt. Nec me, quae prima patuerunt
doctis libellis, atria Libertas tangere passa sua est. Fortuna
in genus miseri scriptori redundat, et nos filii patimur fugam
quam ille tulit. Fortasse quodam dia minus difficile nobis, et illi
Caesar evictus longe tempore erit.

7)

Si tam improbus es ut casus meos clideas, identidemque cruentus me accusas, inter scopulos natus es, et lacte ferino nutritus, dicamque cordem tuum lapideam esse. De quibus malis rogitas, quas non iam passus sum? In terris incommodis ferisque vivo, sub Urso Erymanthida. Cum his gentibus barbaris loqui nequeo propter discrimen linguae, omnesque loci sollicitum timorem in me iniiciunt. Sicut cervus qui captus est ab ursis avidis, aut agna iners saepe a lupis montanis, sic ego terreor cinctus a gentibus bellicosus, hoste fere latus meum premente. Et cum sit exiguum poenae, quod uxor dulcis, cara patria, omniaque quae a me ablata sunt: ut nulla mala feram nisi iram nudam Caesaris, esse parvam mihi ira mali Caesaris? Et tamen aliquis est qui retractet vulnera eruda et in ora diserta mores meos solvat. In causa facili, omnes disertis sunt, et minimae vires quassa mueria frangere possunt.

Navica quae pugnae Minervae creata est et nunquam per aquas temptatas
cucurrit, usa est ab impia Medea ut a patre deserto fugeret. Quem speculator ab
alto tumula vidit 'Hospes Colchide venit, nam vela agnosco.' exclamavit. Dum
tremant Minyae, et dum funis solvitur

Paraphrasis Ovidii Tristiae, Lineae 81-

Non ita
mutum hic
mutari.

Confiteor me quoque timere illa fulmina Iovis, quae iam sensi.
Puto, cum tonitrum auditur, me peti infesto igne. Quicumque
Argolica fugit de classe Capherea, semper ab Euboicis vela
retorquet aquis. Et cum navis mea fulgure percussa est semel,
noluit unquam redire locum. Cave ergo liber, atque timida
mente ^{aspice} ~~conspice~~ omnia quae te saepiunt, ut satis tibi sit
a media plebe legi. Dum Icarus petit partes ~~subti~~
altiores caeli suis alis infirmis, nomen novum
dedit mari. Difficile hinc est dicere utrum remis utaris
an aura. Et res et locus dabunt tibi consilium. Si
poteris tradi vacuo, si omnia milia videbis, si ira
fregerit vires suas: si quis erit qui tradat te dubitantem,
et timentem adire, et ante tamen pauca loquatur, adi.
Pervenies illic luce bona dominoque felicior ipso, atque
mala nostra leves. Namque ea vel nemo, vel qui me
vulneravit solus Achilles tollere more potest. Tantum
~~ne nocens~~ ne nocens,

Paraphrasis Tristium Ovidii, lineae 75-

Non navigo per totum mare studiosus pecuniam faciendi,
neque peto urbem Athenas quam antea petere volebam, neque
Alexandriam peto, ut videam delicias Nili. Quisnam credere
possit voluntatem meam ventos faciles esse? Tellus Sarmatis
est quo id est navicula mea. obligor ut fera litora Laevi Ponti;
Quererat quaequodque sit a patria fuga tarda. Non certus sum
utrum Tomitas videbo, locum quo eo multis cum precibus.
Seu me diligitis, fluctos illos maximos conpescite, et
prona sint vestra numina nostrae naviculae; seu magis
odistis, avertite me terrae iussae: par supplicii mei est
in regione. Quid hic facio? Ferte mea carbassa venti rapidi.
Cur mea vela volunt fines Ausonios? Notuit Caesar noluit hoc
michi facere. Neque volebat me hoc pati mari.

Euge, liber, omnes fratres tuos, quos noti sunt docere
amare, an si tibi satoris erit, voca eos Telegones^{et} Oedipodas.
Etiam hac in scriinia liber est *Metamorphoses*,

1	Gaudete, nam Proserpina denuo	Rejoice, for Proserpine in sitting in
2	Dulcis parentis in gremio sedet	her sweet mother's lap again, and
3	Vitamque terrae nunc Ceres dat	Ceres is now giving life to the
4	En, violis decorantur arvae!	earth: behold the fields are
		adorned with flowers. Now
5	Iamiamque fontis bullula cernitur	the bubble of a spring is seen,
6	Nudas relinquit nec ramulos dea	neither does the goddess leave
7	—	the little branches bear.
8	—	—
		—
9	Frigus molestum nunc Zephyrus levat:	Zephyr is now lessening
10	Non iam gelantur flumina liquida!	the annoying cold. The
11	Ventus sequitur per capillos	liquid rivers are no longer
12	Flat. Hiemi valedicite amarae!	freezing up. A favorable wind
		blows through your hair,
13	Videte caelum; est sine nubibus	Bid the harsh winter
14	Ludent puellae et nunc pueri foras	farewell! Look at the
		sky: it is cloudless. The boys
		and girls play outside.

Me accipias, lector, sicut novisti: id est, lusor dulcium amorum. Sulmī natus sum: urbs gelidis fluctibus abundans, et decem milia novies passuum a Romā distans. Hic eruditus sum [nec non, ut tempora noris, cum cecidit fato consul uterque pari: si quid id est, usque a proavis vetus ordinis heres non modo fortunae munere factus eques]. Neque primus sum natus, nam fratre iam genitō, creatus sum, qui ortus erat ante unum annum. Lucifer idem affuit natalibus amborum, diesque una celebrata est duobus libis. Haec est prima dies de quinque festis Minervae armiferae quae pugnam cruentam fieri solet. [Protinus teneri curaque parentis doc] imus ad viros insignes urbis. Frater ad ab aere viridē ad elōquium tendebat; notus ad arma fortia fori verbosus; sed sacra caelestia iam mihi puero placebant, Musaque furtim me in opus suum trahebat. Pater meus saepe dixit 'cumam poetam esse conaris?' Nam Homerus ipse nullas opes retinuit. Motus eram dictis patrī, et totō Helicone relicto, versibus solutis scribere conabar. Sponte [sua] Carmen ad numeros aptos reme veniebat, et omnia quae scribere temptabam versus erat.

Fata tulerunt ut etiam Scythiam peteremus, quae sub axe Lycaonio iacet: nec
vos, Pierides, nec progenies Letoia, opem sacerdoti tulistis docta turba. Nec mihi,
quod sine ullis poenis male lusi, bonum est, quodque magis iocata est in vita
mea: sed tamen plurima mari terraque subivi, atque ab assiduo frigore
Ponti ustus sum. Quique, fugax rerum natusque in otia securi, ante labora
venerunt, inops impatiensque

Romam. peto missus a exule: hanc ob rem me accipiatis anima benevolo.
Nulla res continetur in hoc libro quae efficiet ut pudore afficiaris, nullos
iocos de rebus amatoris invenies. Haec fortuna est domini mei, ut illam
dissimulare debeam sine ullis iocis. Adulescens impudicus, nimis sero opus
damnavit lusi suis. Inspicias atque videas quod tibi praesbeo: omnia hic
conveniunt conditionibus suis, nihil sunt praeter res tristes. Clauda sunt
caminia: singulis resibus subsidentes. Hoc est aut quod iter longum
Romam facio, aut quod est ratio scribendi domini mei. Quod non
flarus sum propter cedrum, neque levis pumice erubui esse cultior quam
dominus meus.

Paraphrasis Tristium Ovidii, Carmen VII, Lineae 23-44

Quocumque aspexi, nihil est praeter imago mortis quam timeo dubia mente
et timens, precor. Ad portum perveniam, sed ab ipso portu terrebar et magis
terram hostilem timeo quam mare. Nam simul labora insidiis hominum et
ponti laboro, ductibus de causis. Timeo ne ille praedam speret saguine meo,
Haec dicere velint se me occidisse. Pars laeva barbara est, ~~adsueti~~ nihil novum
est si et adsueta avidae rapinae, semper cruor et caedes est, bellum
semper speritur, cum mare sit turbidum fluctibus hibernis, pestera
animus meus tamen turbi agitatior est quam ipso ponto. Has lineas in
hortis meis scripsi, nec a lectulo meo sustineor.

Nemo opera mea patienter legere poterit, nesciet me ultimam manum dedisse. Liber surreptus est incudibus, defuit ultima lima meis scriptis. Veniam pro laude peto, a multis laudatis, te non spernam, lector, si has sex lineas ponendas in fronte libri putabis: Sine parente suo, quicumque volumina tingis, saltem remanere licet in urbe. Ut magis faveas, haec ab eo edita non sunt, sed sicut de rapta funere domini sui. Siquid ergo rude aut prave habebit, si licuisset, emendaturus eram.

Flumina labent^u in caput alti montis ab mare, Sol recurret equis conversis, in terra neque caelo ierunt astra, caelum aratro findetur, flammae ex aqua orietur, et aqua ignem dabit, parsque suum mundi nulla tenebit iter,* omnia quae nunquam fieri posse fiunt, et nihil restat quod fidi non potest. Haec omnia praevideo, quod deceptus sum ab amico quem putavi mihi auxilium daturum. * Tantane te, fallax, cepere obliviam nostri, afflictumque fuit tantus adire timor,* ut ne respicereris quidem hae humi aut consolares me humi iacentem, dure, neque petere funus meum?

Tristium Ovidii, Carmen III, Versus 90 -

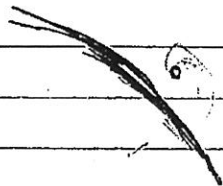
Egredior, sive illud erat sine funere ferri, squalidus atque hirta barba sordida. Narratur uxorem propter maximam dolorem sensum amisisse, cecidisse, et procubuisse humi per breve tempus. Surrexit gelidis membris crinibusque pulvere opertis. Comploravit Penates desertos saepeque vocabat nomen erepti viri. Non ^{minus} plus doluit quam si vidisset corpora mariti liberorumque incendentes super magnos rogos, et voluisse mori atque sensum ponere periendo, respectuque tamen non periisse mei. Vivat et absentem quod sic fata tulerunt. Vivat ut auxilio sublevet usque suo.

Si fortuna omnes complevit annos vitae meae, et tam cito pervenit tempus moriendi, quam bonam erat ut saltem sineretis me sub humo patriae iacere? Vel poena mutata fuisset in tempus mortis, vel mors properata fugam praecipisset. Nuper integer hanc vitam bene reddere potui; ut exul aciderem, nunc mihi vita data est. Ergo si moriemur in his terris remotis, fiet tristia fata ipso loco. Nec corpus meum in lecto meo solito languescet, neque ullus aderit qui me mortem deplorabit.

Sicut antea
diximus
est

um
Paraphrasis Tristia~~X~~ Ovidii, Lineae 81-

Confiteor me timore impleri cum adsint fulmina Iovis, quae
iam sensi. Cum auditur tonitrus, puto me peti infesto igne.
Quicumque Argolica fugit de classe Capherea, semper vela
retorquet aquis. Et cum mea navis parva fulmine icta est,
noluit unquam redire ^{ad} illum locum. ^{ubi vulnerata est} Cave, ergo, liber, atque
aspice omnia quae te saepiunt timida mente, ut satis
tibi sit a media plebe legi. Dum petit Icarus altas
partes caeli, dedit nomen novum aquis sub se. Non
facile hinc est dicere utrum remis ^{debeas uti} utaris an aura. Et
res et locus dabunt tibi consilium. Si poteris tradit
vacuo, si omnia mitia videbis, si fregerit riva vires
suas: si quis erit qui tradat te dubitantem, et timentem
odire, et ante et tamen pauca loquatur, odi. Pervenies
illuc atque luce bona dominoque ^{felicio} ipso, atque
mala nostra leves. Namque ea vel nemo, vel qui me
vulneravit solus Achilleo tollere more potest. Tantum
ne noceas, dum vis prodesse, videto. Nam in animo
bo nostro, spes minor est quam timor: quaeque
quiescebat, ne ira ^{nota} ^{iterum} ^{scerviat} ^{causa} ^{poe}
poenae, cave. Cum tamen in nostrum penetrare fueris
receptus, contingeris domum tuam, scrinia curva, aspicies

Paraphrasis Tristium Ovidii

Tantummodo mare et caelum video cum circumspecto. Mare turbidum est fluctibus dum caelum nubilus operitur. Inter utrumque fremunt venti feroci. Fluctus certus non cum domino parandum sit. Non solum Eurus ab ortus vires suas capit, nunc Zephyrus sero vespere missus adest, sicca gelidusque Borrās baccatur ab Arcto gerit, nunc Notus fronte gerit adverse proelia. Gubernator non certus est quo eat. Ars ipsa stupet malis ambiguis. Certum est ~~infirmar~~ ^{in periculosum}, nulla spes salutis habeo, dum loquor impletur os factis fit ar

74

Paraphrasis

9

Paraphrasis Tristium Ovidii, Carmen IX, Lineae 1-16

Tibi detur metam

Utinam promissa mea pro te valere possint, quae mihi duros deos non
detigerunt! Cum felix sis, ~~multos~~ ~~sed~~ ~~se~~ multi sodales tibi erunt:
si tristia tempora fuerint, eris solus. Aspicias cum colombae
veniunt ad ~~ter~~ tecta ~~in~~ candida, nullae aves ad turres
sordidas. Formicae petunt horrea plena frumenti, numquam
vacua. Nullus amicus ibit ad res amissas. Sicut comes umbra per
radios solis, cum hic ~~ta~~ latet oppressus nubibus, illa fugit.

Paraphrasis Tristium Ovidii, Carmen XI,

Singulae litterae quae in hoc libro sollicito tempore viae sunt factae.

Tremebam propter frigora mensis Decembri, dum scribebam opus hoc.

Postquam bimarem Isthmum superavit, alteram navem fugae conscendi.

Cycladas Aegaeas obtipuisse puto me dum per mare murrabat. Ipse

admiror tantis fluctibus animi et maris ingentium me cecidisse. Saepe ego

dubius iactabar ab Haedis nimbosis, saepe Sterpes maris meae minax erat stellis,

et diem fuscabat custos Atlantidos vrsae, aut Auster hauserat Hyadas aquis

seris: saepe pars maris intus erat; tamen ego carmina scribebam. Nunc

quoque stridunt rudentes contenti Aquilone, et in modum tumuli surgit

aqua concava. Ipse gubernator in

Utinam tibi valere possint promissa mea, quae ad duras deos non pervenerunt.
Cum sis felix, multi erunt tibi amici, si fuerint tempora tristia, Solus eris.
Columbae manent in albis candidis tectis, numquam turres immundas
petunt. Formicae eunt ad horrea plena frumenti, numquam ad vacua:
nullus amicus ibit ad res amissas, Comes similis est umbrae ⁷⁵radibus
Solis, cum latet hic opertus nubibus, umbra non iam aparet.

Circumspiciens, nil aliud video praeter mare quod turbidum
est fluctibus, atque caelum quod magnis nubibus atris
operitur. Inter utrumque fremitus ventorum flantium
vehementissime ^{auditur}. Nescit fluctus cui domino parandum
sit. Non solum Eurus vires suas capit ab ortu, sed
Zephyrus quoque adest, nam missus sero vesperis. Sicca
gelidusque Boreas

)
Paraphrasis Tristium Ovidii, ^{Liber I} Carmen I, Lineae 1-22

O mi parve liber, ibis in urbem sine! Ei mihi, quod tecum venire non possum.
Eas sed incultus, sicut exulis huius decet esse. Non eris ornatus colore purpureo,
quod non decet luctus. Cornua candida non geres in fronte. Tantummodo libri
felices ornantur his rebus, decet te esse memorem fortunae meae. Nec tibi
pudeant liturae. Ille qui eas videt sentiat me lacrimavisse. Eas liber, atque
salutes grata loca meis verbis. Dices populo me vivum esse, sed negabis me
esse salum. Vivo tantum quod sinit deus. Caveas ergo, ne dicas res quae non
necesse sunt.

Paraphrasis Tristium Ovidii, ^{Liber I} Carmen II, Lineae 23-71.

)
Fortasse animum Caesaris lenietur audiendo mea scripta. Revertar forsitan
quodam die in carissimam patriam meam, atque illic ultimum spiritum
edere. Carmina secessum scribentis et otia quaerere solent, ego vero iaceo
ubique mare, venti hiemeque. Timor carminibus nocere solet; sed iam puto
gladium finxurum esse in meo iugulo. Si Homerus ipse versaretur in
condicionibus meis, excidisset satis ingenti. Donec sospes eram, titulum amoris
tangere solebam. Quaerebam laudem dum hoc faciebam, sed iam satis
caminum talium scribo. Liber, i Romam, i mea causa, nam tibi licet.
Utinam deus posset me mutare in meum librum nunc. Noli putare, liber, te
peregrinum salum esse qui intrat urbem magnam. Clam intrare conare,
nolique sinere cetera carmina mea te laedere. Scripta mea nunc egent magna
favore quam heri habebant. Si aliquis te non putet esse legendum quod ego
te scripsi, dicas ei me praecceptorem amoris non esse quem illas poenas
meruit. Te mittam in Palatium, atque gradus domi Caesareae scandes.
Augusta loca ubi sententiam accepi, me ignoscent.

Paraphrasis Tristium Ovidii, ^{Liber I} Carmen II, Lineae 1-

)
Precor vos, di, ne destruatís partes huius cumbae quae iam salvantur. Quaeso ne
subscripseritis irae Caesaris Augusti. Quidam deorum alios adiuvere solent, quidam adversi.
Vulcanus inimicus Troiae fuit, dum Apollo cum Troianis stabat. Venus auxilia Troianis
fuit. Dum Apollo cum Troianis Pallas eos destruere temptabat. Oderat Saturnia
Aeneam et Turnum amavit. Aeneas tamen salvus fuit numine Veneris. Ferox

Tristium Ovidii, Carmen IX, Lineae 11-

Nauta confessus est se valde timere, nam ratem non gubernat sed sequitur victus. Sicut rector invalidus qui frena equorum remittit. Non it quo vult, sed quo fluctus eum rapit. Nisi Aeolus emiserit auras mutatas, iam ferar in loca non nobis adeunda. Procul Illyriis laeva de parte interdicta, mihi cernitur Italia. Quaeso ut desinat terras vetitas contendere atque aura pareat magno deo. Dum loquor, cupiens repelli, atque timens, maximis viribus unda latum pulsavit. Parcite caerulei et numina ponti, et infestum Iovem esse sit satis mihi. Vos saevae subducite animam fessam morti, si modo qui perit, non periisse potest.

Paraphrasis Tristium Ovidii, Carmen III, Lineae 26 -

Tam omnes homines quiescebant, canesque nullum sonum edebant.

Luna curru suo terram circumagens cernebatur. [Ego hanc

[Lineae 29-31]

suspiciens et ad hanc Capitolia cernens, quae fuerunt frustra
iuncta nostro Lari] ° numina habitantia sedibus vicinis? dico

'numquam oculis meis templa videbo, di urbis Quirini

[Lineae 35-37]

salutandi sunt, quod eo's relinquare debeo. [Quamquam

scutum sumo postquam vulnera iam accepi, tamen exonerate

odiis fugam, et viro caelesti] dicite me nunc errorem non volens

fecisse, sed fortuito. Vos scitis auctorem etiam poenas sentire,

non possum esse miser placato deo. Hoc precens deos superos

adoravi: uxor singultiens singulis temporis punctis. Illa quoque

ante Larces osculum extinctae arae dedit, crinibus passis et

ore tremente. Plurimaeque verba dixit in Penates aduersos, verba

pro deplorato, non viro valitura.

Paraphrasis Tristium Ovidii, Carmen I., Lineae

Venio in hanc urbem missus ob exule: animo benevolo igitur me accipiat. Noli timere, carissime lector, ne afficearis pudore mea causa: nam nulla res de amore invenies in hoc libro. Haec est fortuna mei, ut illam dissimulare debeam sine ullis iocis. Nimis sero opus damnavi, quod adulescens, in impudice iussit. Videas quod tibi praebedo: nihil ^{sunt} est praeter res tristia, omnia quae suis ^{condicionibus} temporibus. Clauda sunt carmina quae sero, subsidunt singulis versibus, hoc est aut propter iter longum quod facio, aut quod tantum ratio scribendi fuit. Quia neque cedro flavus neque pumice levis erubui esse cultior domino meo. Cum poeta lacrimavit, laesit opus lituris. Siquid videtur non bene dictum Latine esse, est quod ^{tantummodo} barbaris in terris versor. Monstrate quae, lectores, viam quam sumendam sit, liber mases in urbe. Di tibi dent quod non dederunt poetae nostro: molliter vivere posse in patria tua. Age, et sequar.

Paruit et dixit 'Haec sunt fora Caesaris,' 'haec est via quae vocatur Sacra, hic est locus Vestae ubi ignem aeternum servabant, et haec fuit antiqua regia praera Numa. Inde dextram pentens 'Ista porta est Palati, hic templum Iovi Statori, dedicatum, hoc loco Roma primum condita est. Dum miror singula, video postes conspicuos et tectos dignos deo. 'Haecine est domus Iovis' quod est esse putarem, augurium effecit ut conicere possem. Dominum accepi et 'non fallimur' dixi 'haec esse domum magni Iovi Statori. Cur tamen ianua ornatur laurea, et arbor opaca comas augustas cingit. Num quia domus perpetuis triumphos meruit, an quod Apollo est amata deo. Quod ipsa est festa, an quod omnia festa facit

Paraphrasis Tristium Ovidii, Carmen 3, Lineae 1-51

Romam peto, missus ab exule: hanc ob ^{rem} me accipiatis, lectores animo
benevolo. Nulla res quae efficiet ut pudore afficiaris continetur, nullos
invenies locos de rebus amatoris. Nimis sero ^{lusibus} juvenis ille ^{tusis} suis
^{opus} ~~opem~~ dampnavit. Inspicias quod tibi fero: omnia haec sunt convenientia
suis conditionibus, nihil sunt praeter res tristes. Claudia sunt carmina,
et subsidunt singulis versibus, hoc est aut quod ratio scribendi
domini mei fuit, aut quod iter longum ^{feri} ~~fecit~~. Quod flavus non sum
cedro neque pumice levis, erubui cultior esse quam ipse dominus
meus. Poeta filens opus suum laesit lituris. Siquid videtur non
bene dictum Latine, est quod tam diu versor in terris barbaris.
Monstrare quaeso, lectores, quae viam mihi sumenda ~~est~~ sit, hospes
in urbe. Di vobis dent quae nostra poetae non praebuerunt:
tranquilliter vivere posse in patria tua. * Duc, et viam. * Paruit et
"Haec sunt fora Romana Caesaris" dixit "Haec est viam quae nomen
habet 'Sacra'." "Hic est aedes Vestae, ubi flammam perennem custodiebant
et haec fuit antiqua regia Numae. Inde dextram petens 'ista
porta est Palati, hic est templum Iovi Statori dedicatum, hoc
loca Roma primum condita est. Inde dextram petens 'e illa
porta Palati, et hoc templum dedicatum est Iovi Statori, hoc loco Roma
primum condita est. Dum singula aedificia admiras, postes conspicuos
et tectum dignos deo, Augurium effecit ut conicere possem. "Non
fallimur, quod haec est domus magni Iovi Statori. Quamobrem
tamen ianua lauro ornatur, et arbor opaca comes augustos cingit.
Num quia domus victoriam habet perpetuam, an quod semper
amata est deo Apolline? Ipsane quod festa est, an quia omnia
festa facit. An ista pacis nota est? Sicut lauro ^{us} ~~est~~ viret in fronte
capitis, aeternum sic habet illa decus? Causa ^{cives} scriptae ^{est} superpositae
est testata coronae: ope ~~est~~ huius indicat servatos Effices, pater optimus,
ut servetur unus qui pulsus iacet in extremo orbe, et qui fatetur
se male fecisse, sed tamen valens.

Paraphrasis Tristium Ovidii, Liber III, Carmen II, Lineae 1-30.

Fata tulerunt ut etiam Scythiam petemus, quae sub axe Lycaonio iacet: nec
vos, Pierides, nec progenies Letoia, ^{Musae} ^{Apollō} opem sacerdoti tulistis docta turba. Nec
mihi, quod male lusi sine ullis ^{crimine} poenis, bonum est, quodque magis iocata est
Musa in vita mea: sed tamen plurima subivi, et terra et mari, et assidua
frigore Ponti ustus sum. Quisque, fugax rerum natusque in otia securi, ante
labores venerunt, invalidus impatiensque eram. [Ultima nunc patior, ne

Sine portibus me mare, portibus orbum perdere, diversae nec potuere viae:] sufficit
animus malis, nam corpus durius factus est propter eas, nam vix ferenda
tulit. Dum tamen ego dubius iactabar terra marique, [fallebat curas
aegraque corda labor:] cum finis itineris factum est, tetigique terram
poenae meae, nihil libet praeter plorare, nec copia guttarum ^{minor} minus sit
quam aquae nivium liquantium sub sole vernali. Roma et domus subit,
desiderium locorum, omnia quae ablata sunt cupio. Ei mihi, quod iam
toties ianuam pulsavi sepulchri mei, sed numquam mihi est aperta.

Quamobrem tot gladios fugi, et nulla tempestas caput infelix operuit? *Di
quos experior nimium constanter iniquos*, ^{mortis} ^{prohibete} participes irae unius imperatoris.
Exstimulate, oro, cessantia fata meique interitus clausas esse vetate fores!

Paraphrasis Tristium Ovidii, Liber III, Carmen III, Lineae 1-

Si forte admiraris quamobrem haec epistula ab alio homine scripta sit,
aegrotabam. Sic est: aeger eram in extremis partibus orbis terrarum.

Nesciebam utrum umquam vires recuperaturus essem. Quomodo putes me
habere in hoc molesto loco, ~~non~~ ^{viventem} vivens inter Sauromatas et Getas.

Caelum pati ~~neque~~ nequeo, nec aquis adsuevi, nescioque quomodo terram
mihi non placet. Hic domus apta non est, neque cibi utiles sunt aegro.

Nullus hic est amicus qui me consoletur, ^{lassus in extremis populis et locis} malum levans canendo arte
Apollinea. Omnia absunt quae desidero, ~~maxima~~ ^{sum} ~~sum~~ ^{sum} affectus desiderio. Sed

ex omnibus rebus quas q desidero, maxima sum affectus desiderio tui, uxor,
et plus quam omnia teneris in corde meo. Te alloquor absentem, vox mea

te ^{Solaris} vocat, nulla dies noxve sine te venit. [Quin etiam sic me dicunt aliena
locutum, ut foret amenti nomen in ore tuum.] ¶ Si iam moriar [subpressa-
que lingua palato vix instillato restuenda mero] et aliquis dicit coniugem

Siquis Romanorum adhuc recordatur mei, atque nomen 'Ovidius' in urbe remanet, sciat me in media barbaria vivere ubi stellae numquam occidere solent. Cingor a gentibus feris: Sauromatis, Bessis, Gætisque, quas dignas esse doctrina mea non existimo! Dum tamen sunt calores, Danuvius non defendit, nam aquis liquidis bella repellit. Sed cum frigora neglecta adveniunt, et terra candida facta est glacie mamorea, Boreasque prohibet nives sub Arcto habitare, tam clarum est has gentes premi axe trementi. Nix iocit, et Boreas facit ne liquescant propter solem aut imbres, et perpetuam facit. [Ergo ubi nondum prior deliquit] altera venit et manere solent per duos annos in regionibus; tanta est potestas commoti Aquilonis, ut cadant turree altae atque ferat tecta rapta. Maxima frigora arcent brachis pellibus suis, et de toto corpore ora sola patent. Interdum sonant capilli glacie concretae.

Fata tulerunt ut etiam Scythiam peteremus, quae sub axe Lycaonio iacet:
nec vos, Pierides, nec progenies Letoia, turba docta opem sacerdoti
tui tulistis. Nec mihi, bonum est quod lusi sine ullis poenis, quodque
magis est Musa iocata in vita mea: sed tamen plurima mare terraque
subivi et ab assiduo frigore Ponticongelatus sum. Quique, fugax rerum
et in secura otia natus, ante labora venerant, mollis impatiensque
eram, * Ultima nunc patior, ne me mare portibus orbem perdere,
diversae nec potuere viae; ^{et} sufficit animus malis, nam corpus
durius factus est propter eos, et vix ferenda tulit. Dum tamen
et mare et terra dubius iactabar * fallebat curas aegrae corda
labor: ~~et via f~~ ut finem ^{is} itineris est facta et opus eundi requirit,
terraq; poenae meae tacta est, ^{nihil} nisi flere ~~libet~~ libet, nec imber
parcior vestra lumine veneti lacrimarum minus copiam ~~minorem~~
habet quam aquas quae ~~t~~ copia lacrimarum restarum non minus
est quam aquae nivium liquantium. sub sole vernali, Roma et
domus subit desideriumque locorum, quicquid adhuc in urbe mea
remanet. Ei mihi, quod iam toties pulsavi ianuam sepulchri
nostri, sed nulla tempore aperta fuit? Quamobrem tot gladios
fugi et nulla ~~in~~ tempestas caput infelix operuit? * Di *
participes irae quod unus habet deus

Si fortuna omnes complevit annos vitae, et tam cito moriendus est, quam bonum erat, di, quam bonum erat, o magni di, permittere ut sepliret humo patria. Melius erat si poena dilata esset in sententiam mortis, potius quam exilium. Vel fugam praecepisset mors festinata. Nuper integer, bene hanc vitam reddere; ut exul occiderem, ut hoc modo vivere. Procul moriar in oris ignotis et tristia fata fient ipsa loco; nec corpus meum languescet consueto lecto, nullusque erit qui super me mortuum lacrimabit; nec guttae dominae cadebunt in ora mea, accedent animae tempora parva meae; nec ego dabo mandata, nec supremo clamore amica manus oculos apertas claudet; sed ego ero sine funeribus, sine honore sepulchri, et iaceam indeploratum in his barbaris terris.

[Ecquid, ubi audieris, tota turbare mente,] et pectora fida pulsabis pavida manu.
Ecquid, in has partes frustra tendens brachia tua, nomen miseri inanis viri?
Ne scinderis comas nec genas delaceraveris: Non tibi nunc primum, lux mea, raptus ero. Putato me mortuum fuisse cum patriam amisi, et prior et gravior mors fuit illa mihi. Nunc, si casu potes (sed non potes, optima uxor, gaude tot finitis malis morte mihi. Quid potes, minue mala corde graviter ferendo. Ad quae iam pridem non rude pectus habes. Utinam et animam et corpus moriantur, atque pars nulla avidos rogos effugiat. Nam si spiritus morte carens immortalis volat in aura, et dicta Pythagorei vera sunt, inter umbras Sarmaticas ~~regis~~ errabit Romana.

Hec! Me miserum! Et locus et imperator timoram incidunt in me. Singulae
litterae pavidae tremunt. Videsne paginas pallidas esse, atque alterno versos
intremuisse? ~~Inde~~ ~~tenore celsi~~ sublimia inde tenore pari gradibus
sublimia celsis ad intarsi candida templi dei, signa peregrinis ubi
sunt alterna columnis, Belides et barbarus pater stricto gladio,
cunque viri veteres ceperunt docto namque pectore, lecturis
inspicenda patet. ^{Omnes fratres meos} Fratres meos ^q quaerebam praeter
illos quos pater vult se numquam genuisse. Frustra quaerentem
custos me ~~extra~~ exire ex sedibus illis. Altera templa peto,
iuncta vicino theatro, haec etiam non adeunda erant
pedibus meis. Nec me, quae prima patuerunt doctis libellis,
atria Libertas tangere passa sua est. Fortuna in genus
miseri auctori redundat. Et filli patimur ferrugem quam ille tulit
Fortasse nobis quodam die minus difficile erit atque illi
eridus erit. Di precor, atque ades ^{turba} Cneque enim ~~est~~ rogandae
maxime dive Caesar ades voto meo dive. Interea, quia in
locis publicis esse non possum, liceat delituisse privato loco.
Vos quoque, si fas est,

Heu, me miserum! Et locus et imperator timorem in me iniiciunt.

Singulae litterae meae pavidae sunt tremenque. Videsne paginas meas

pallidas esse, et alternos versos intremere? Quandocumque, precor,

placere nostro parenti isdem et sub domus dominis aspiciare. Inde

tenare pari, ducor ad sublimia candidaque templa dei capilli prolivi

^{ubi} statua- signa alterna columnis sunt peregrinis, Belides et barbarus

pater gladio stricto, quaeque viri ~~vt~~ antiqui ceperunt docto navique

pectore, patent lectoris inspicienda. ^{Omnes fratres meos} Frates-meos. • quarebam

praeter illos quos pater ~~non~~ vult se nunquam genuisse. Custos

praepositus me frustra quaerentem e sedibus illis sancto loco

abire. al